UŽDIRBTA DUONA

4 VEIKSMŲ UŽKAMPIO GYVENIMO SCENOS

VEIKĖJAI:

JOASAFAS NAUMYČIUS KORPIELOVAS, plikagalvis, prieš laiką pasenęs ir susikuprinęs, bet visuomet besišypsąs žmogus. Apsivilkęs ilgu, juodu, nuo viršaus iki apačios užsegiotu apsiaustu. Tonas, judesiai, manieros pedantiški, šiek tiek juokdariški

NATALJA PETROVNA SIZAKOVA, graži dvidešimt penkerių, metų mergina, Korpielovo sesers duktė, našlaitė

EUGENIJA LVOVNA, neturtinga mergina, tolima Natašos giminaitė, vienmetė su ja

PAVELAS SERGIEJIČIUS GRUNCOVAS, baigęs universitetą jaunuolis, ieškąs vietos. Gana gražus, su barzdele; apsirengęs padoriai: trumpas švarkas, gražūs, gerai nuvalyti auliniai batai, kepurė visuomet truputį ant pakaušio, rankoje stora lazda. Žingsniuoja plačiai, mostai laisvi

IVANAS FEDULYČIUS ČEPURINAS, krautuvininkas, savininkas namų, kuriuose gyvena Korpielovas. Jaunas žmogus, žvairokas, šlakuotas; rusva, nepakirpta, pleišto pavidalo barzda. Vilki puošnia, pilka, vienos spalvos eilute. Kuklus, susikaupęs, žvilgsnis, kalba ir judesiai energingi

MATVIEJUS PETROVIČIUS POTROCHOVAS, praturtėjęs valdininkas, penkiasdešimt metų, augalotas, labai stambus vyras, apvalaus veido, kuriam jis stengiasi pagal aplinkybes suteikti įvairias išraiškas ir kuris tačiau visada nieko nereiškia

POLIKSĖNA GRIGORJEVNA, jo žmona, aukšta, liesoka moteris, per keturiasdešimt metų. Dažnai atsidūsta ir pakelia akis į dangų, stengdamasi išreikšti kentėjimą ir pasidavimą likimui. Veido išraiška pikta

JEGORAS NIKOLAJEVIČIUS KOPROVAS, jaunas žmogus, labai padoriai atrodąs, gražus, gerai, tvarkingai apsirengęs, manieros grakščios

MALANJA, virėja, per penkiasdešimt metų, apsirengusi rusiškai (Korpielovas ją vadina Aglaja)

SAKERDONAS, Potrochovo tarnas, išdidus

ARIŠA, kambarinė, jauna mergina, vidutinio gražumo

SENA ŪKVAIZDĖ

PIRMASIS VEIKSMAS

Skurdus kambarys greta virtuvės. Dešinėje pusėje langas, prie lango nedidelis rašomasis stalas; ant jo išmėtytos knygos; priešais stalą kėdė, toliau į kampą — knygų lentyna. Kairėje — spintelė su indais, už jos durys į Natašos kambarį. Gilumoje siauros durys į virtuvę, dešinėje durų pusėje plona pertvara, prie kurios tarp durų ir knygų lentynos — minkšta kartūnu aptraukta sofa, kuria Korpielovas naudojasi lovos vietoje, ties sofa ant sienos kaba gitara, kairėje pusėje, tarp durų ir kampo — rusiškos krosnies šonas; prie krosnies medinis suolas, ant jo skardinis kibiras, virtuvas ir varinė žvakidė. Kambario vidury valgomasis stalas ir keletas kėdžių

PIRMOJI SCENA

Korpielovas *(įeina pavargęs, nusiima suglamžytą plačiabrylę skrybėlę ir sėdasi prie rašomojo stalo. Atsiduses).* Veltui! *(Patylėjęs)* Be naudos, taip sakant, bergždžiai! Ir be pinigų, ir tuščiu pilvu. Bet išmintingas neturi nusiminti, — išmintingas ir sielvarte moka rasti paguodos. Kur tas mano gaivinamasis skystimėlis!.. *(Prieina prie spintos ir atidaro ją)* Sis džiaugsmų šaltinis... *(apžiūrėdamas ropinę)*... išgaravo. *(Garsiai)* Aglajal Aglajal

Įeina Malanja

ANTROJI SCENA

Korpielovas, Malanja

Korpielovas *(rodydamas ropinę).* Pažvelk!

Malanja. Yra į ką čia žvelgti!

Korpielovas. Tuščia.

Malanja. O kas čia begalėtų būti, jei jau išgerta.

Korpielovas. Pats Sokratas byloja tavo lūpomis. Išgerta! Matau, kad išgerta; bet — kieno?

Malanja. Ogi kieno, jei ne paties. Galvą dedu. Liepi parnešti už penkiakapeikį ir nori, kad visą savaitę užtektų? Jei tu protingai pagalvotum, tai čia vienam kartui maža. Lyg čia bobų dalykas, lyg aš..

Korpielovas. Užtenka!

Malanja. Taigi, tu tik žinai įžeidinėti, daugiau nieko!

Korpielovas. Aglaja, užtenka!

Malanja. O kam gi be reikalo! Kad tu persprogtum...

Korpielovas. Aglaja, Aglaja!

Malanja. Dieve mano!

Korpielovas *(užsikimšdamas ausis, garsiai)*. Satis![1]

Malanja. Tik vieni rūpesčiai! Irgi šeimininkai! Kad jus kur... *(Išeina)*

TREČIOJI SCENA

Korpielovas *(vienas, statydamas ropinę į spintą)*. Ir šios paguodos netekau. *(Rodydamas į gitarą)* Nebent pabrūzginčiau šia bandūra! Bet mano pirštai ir mano saldusis balsas nuo ilgo vaikščiojimo virpėte virpa. Belieka širdies gaivintoja, poezija. Ateik ir nuraminki sielvartingą mano dvasią! *(Ima nuo stalo knygą ir kurį laiką tyliai skaito)* „Bėga sraunūs metai!" sako Horacijus. Taip, iš tikrųjų, bėga vikriai, bet dar vikriau bėga mėnesiai, ypač, kai nėra kuo sumokėti už butą. Horacijus šio rūpesčio nepažino, todėl ir dvasia jo skraidė taip aukštai. O jei ir būtų pažinęs, jei ir būtų įsiskolinęs už kokius du mėnesius, tai drąsiai galima manyti, jog Mecenatas būtų sumokėjęs už jį. O aš va šią pačią dieną, turėdamas gauti septynis su puse rublio, apibėgau visus savo mokinius, pėstute žygiuodamas sostinės gatvėmis šen ir ten nuo vieno galo iki kito, ir net iki tolimiausių pakraščių, iki Kamer-kolegijos pylimo.. Septynių su puse rublio negavau, nes mano mokiniai vargingesni už mokytoją, ir dabar nuolankia širdimi laukiu šeimininko burno-

[1] Užtenka. *(Red.)*

jimo ir koneveikimo. *(Gulasi ant sofos ir susideda rankas ant krūtinės)*

Įeina Gruncovas, užduseęs, sėda prie stalo, numeta kepurę ir šluostosi prakaitą nuo kaktos

KETVIRTOJI SCENA

Korpielovas, Gruncovas

Gruncovas *(vos atgaudamas kvapą)*. Sveikas, dominel[1]

Korpielovas. Sveiks, jaunuoli! Kulniavai?

Gruncovas. Kulniavau.

Korpielovas. Daug stadijų?

Gruncovas. Šešetą varstų už miesto, į vasarnamį. Ponaičiukas vienas už pamokas dvidešimt rublių skolingas...

Korpielovas. Pasekmės?

Gruncovas. Nihil[2]. Arklį naują perka, pačiam reikalingi. Rodė, vietoje nenustygsta. Liepė kitą kartą ateiti.

Korpielovas. Male, atseit, negerai. Denarų[3], jaunuoli, turi?

Gruncovas. Ne, tėve!

Korpielovas. Labai reikalingi.

Gruncovas. Kad tu, domine, būtum anksčiau pasakęs. Iš pat anksčiausio ryto buvau užbėgęs pas palūkanininką, pas Muriną, pasiteirauti, ką jis už mano chronometrą duotų.

Korpielovas. Ir tau, jaunuoli, sidabrinukų prireikė?

Gruncovas. Panelei saldainių lažybose pralaimėjau, likusius būčiau tau, domine, atidavęs, na, ir baigta.

Korpielovas. Tu, matyti, kaip ir aš: atsirado kiek pinigų, tai žmogus nerimsti, kamuojiesi su jais, ilgesys apima, nelyginant kokie geležiniai pančiai tave kamuotų — bastaisi, bastaisi po smukles, ten laikraščius skaitai, kol viską prašvaistai. Na, tuomet lengviau pasidaro, vėl pralinksmėji. Bet šit reikalingi denarai, o jų ir nėra.

Gruncovas. Koks pas mus skurdas, domine! Šit aš šiandien mačiau tikrą skurdą! Ateinu pas Muriną, iš jo išeina jaunutis

---

[1] Viešpats, valdovas. *(Red.)*

[2] Nieko. *(Red.)*

[3] Sidabrinis romėnų pinigas. *(Red.)*

dabita, į puskarietę nori sėstis... du žirgai — bėgūnai pusantro tūkstančio vertės... išėjo iš Murino, svyruoja; prisišliejo prie durų, vos atgauna kvapą, — išblyškęs kaip drobė, lūpos virpa, o pats kužda: „Smaugia jis mane, smaugia, kraują geria; papiausiu aš jį." Štai kur skurdas! Karietoje bėgūnais važinėja, o mes ką!

Įeina Eugenija

PENKTOJI SCENA

Korpielovas, Gruncovas, Eugenija, paskiau Malanja

Eugenija *(Gruncovui)*. Jūs vėl atėjote?

Gruncovas. O jums kas darbo? Aš ne pas jus, aš pas tėvą.

Eugenija. Žinoma, man vis viena, ar jūs esate pasauly, ar ne. Tik, susimildami, nekalbėkite su manim.

Gruncovas. Labai prašau.

Eugenija. O kada gi saldainius? *(Gruncovas tyli)* Ko gi jūs tylite? O, kaip mandagu iš jūsų pusės!

Gruncovas. Bet juk jūs pati liepėte su jumis nekalbėti.

Eugenija. Jūs visada surandate kuo atsikalbėti. Turite žinoti, kad kilnūs žmonės visada laikosi savo žodžio. Bet ir aš, žinoma, kvaila, — laukiu iš jūsų. Arba jums gaila rublio, arba jo neturite.

Gruncovas. Ir mums patekės kada nors saulutė.

Eugenija. Kada gi?

Gruncovas. Šit nuvažiuosiu į Ufą, tai jums penkis svarus nupirksiu.

Eugenija. Jūs seniai rengiatės, o vis nė iš vietos.

Gruncovas. Nepravirkite, panele.

Eugenija. Ar aš? O-o, kokios geros nuomonės jūs apie save! Malanja, užkaisk virtuvą! Greit Nataša grįš.

Iš virtuvės išeina Malanja ir ima nuo suolo virtuvą

Malanja. Jūs pirmiau būtumėt paklaususi, ar vandens turime, o čia, mat, virtuvą!..

Korpielovas. Aglaja, valdyk liežuvį!

Gruncovas išsiima iš kišenės dvi kapeikas, parodo Malanjai, užsideda kepurę, paima nuo suolo kibirą ir išeina. Malanja su virtuvu paskui jį

Eugenija. Gruncovas toks ginčininkas, toks ginčininkas! Tiesiog jėgų trūksta.

Korpielovas. Juk jis nesiginčijo, o paėmė kibirą ir išėjo vandens.

Eugenija. Tai kas iš to?

Korpielovas. Aš paprašiau jį pinigų, jis taip pat nesiginčijo, bet norėjo įkeisti laikrodį ir už mus sumokėti šeimininkui už butą. Ergo[1], jis ne ginčininkas.

Eugenija. Gal jis geras, vertas žmogus, tik aš jo nemėgstu ir matyti negaliu. *(Pažvelgusi pro langą).* Šeimininkas ateina. Kai tik arbata, žiūrėk, jis čia, ir visuomet už save mums griviną sumoka. Jis kurią nors įsimylėjęs, mane, ar Natašą.

Įeina Gruncovas

Gruncovas. Domine, pas tave šeimininkas. *(Eugenijai)* Leiskite, panele, užeiti į jūsų kambarį pasiginčyti apie ką nors.

Eugenija. Užeikite. Tik su jumis aš kaip gyva nesiginčysiu. Kalbėkite, ką norite, o aš tylėsiu.

Gruncovas. Ginčo dalykas: moterys turi protą, ar ne?

Eugenija. Na, jau atsiprašau! Aišku, turi.

Gruncovas. O aš tvirtinu, kad ne. Jos turi tik kaprizą, bet laiko jį protu.

Eugenija ir Gruncovas išeina. Įeina Čepurinas

ŠEŠTOJI SCENA

Korpielovas, Čepurinas

Čepurinas *(lenkdamasis).* Asafui Naumyčiui.. pagarba. *(Paduoda ranką)*

Korpielovas. Pinigų? O mano sielos tirone!

Čepurinas. Pirmiausia aplankau kaip pažįstamą, o ta proga ir pinigų, mat, terminas.

Korpielovas *(pasilenkdamas).* Tu pažvelk į mano galvą, jau visai nuplikusią.

Čepurinas. Matau. Sako, tas atsitinką dėl proto, jei kas jo per daug turįs.

---

[1] Vadinas, taigi. *(Red.)*

Korpielovas. Tavęs nejaudina?

Čepurinas. Bene tai retas daiktas! Būva ir dar plačiau.

Korpielovas. Na, nori, aš tau pinigų vietoje padainuosiu dainelę ir gitara paskambinsiu?

Čepurinas. Labai jau brangiai man jūsų muzika atsieis, ne pagal kišenę.

Korpielovas. O gal nori, kad lotyniška arba prancūziška knygą tau paskaityčiau?

Čepurinas. Įdomu būtų pasiklausyti, bet tiktai šitų kalbų aš neperprantu.

Korpielovas. Na, nėra kas su tavimi daryti, reikia atiduoti

Čepurinas. Labai prašau.

Korpielovas. Palauk! Aš sakau, kad reikia atiduoti, bet nesakau, kad atiduosiu tuojau. Pinigų nė vieno abazo[1] neturiu. Ateik rytoj.

Čepurinas. Aš stebiuosi jumis: būdami tokio mokslo, visokias kalbas mokate, o neturite iš to jokio profito[2].

Korpielovas. Todėl neturiu, kad iš pat jaunystės labiausiai už viską pamėgau bastymąsi. Kai tik baigiau mokslą, tai ir pradėjau trankytis po mūsų žemelę: čia pas draugus paviešėsiu, čia menkai apmokamu mokytoju parsisamdysiu. Jaunuolius į gimnazijas ir universitetus rengdavau už kokius šešiasdešimt rublių per metus, o iš jų dar duodavau vargstančiai sesutei. Tambove metus, Rostove pusmetį, Kašinoje tris mėnesius, o į Vetlūgą vykdavau savaitei paviešėti. Taip ir pragyvenau septyniolika metų, kaip vieną dieną. Mano draugai iki generolų išsitarnavo, o aš išmokau tik gitara skambinti. Su kokiu maišeliu išvykau iš Maskvos, su tokiu pat ir grįžau.

Čepurinas. Taip, gyvenimas, matyti, niekam nelengvas, vargo kiekvienam ganėtinai.

Korpielovas. O tu patyrei vargo?

Čepurinas. Per akis užteko to gero. Aš visai neseniai žmogumi tapau, o gyventi pradėjau kaip arklys pakinkytas. Seniau šitoje vietoje buvo aptverta dykvietė, su varteliais ant smaigių; išsinuomojau šalia vartelių sieksnį žemės už šešias grivinas metams, sukaliau ant smaigių iš senų lentgalių krautuvėlę, o prekių

---

[1] Smulkus persų pinigas. *(Red.)*

[2] Nauda, pelnas. *(Red.)*

turėjau: riestainių tris svarus, dešimt silkių po dvi kapeikas, be to, pats įsikinkęs, parsivilkdavau kasdien po dvi statines vandens ir pardavinėdavau po kapeiką už kibirą. Štai koks negociantas aš buvau. Paskui po truputį nupirkau visą šitą žemę, pasistatydinau namelį, — jame turiu daržovių krautuvę, iš butų pelno turiu; beletažas per metus duoda du šimtus.

Korpielovas. Ko tu pats beletaže negyveni?

Čepurinas. Jei turėčiau žmoną, tai sugebėčiau ir aš gyventi beletaže; bet kai viengungis, tai ir tamsaus sandėliuko pakanka.

Korpielovas. Bičiuli, vesk, susimildamas, vesk!

Čepurinas. Aš nieko prieš, bet reikia, kad ji kapitalą turėtų, nors nedidelį, — kaip, pavyzdžiui, Natalja Petrovna.

Korpielovas. O iš kur tu žinai, koks Nataljos Petrovnos kapitalas?

Čepurinas. Gandai pasauly sklinda. Jai mamytė palikusi.

Korpielovas. Taip, taip. Tai buvo moteris!

Čepurinas. Jei sugebėjo pinigų palikti, vadinasi, proto turėjo.

Korpielovas. Palikti! Ar maža kas palieka?.. Svarbu, kaip paliekama Šit, klausykis! Bet ne, geriau išeik, — aš pravirksiu.

Čepurinas. Bet gal ir aš pravirksiu. Tai nieko.

Korpielovas. Neatsimenu, kur aš basčiausi, regis Charkove, tik atsimenu, kad tai buvo atkalėdžio metu. Lėbavome mes pas miesto galvą, buvo įvairių žmonių: mokytojai, išėję iš seminaristų valdininkai, giesmininkai, — jau trečią dieną mes giedojome sielai naudingas kantas[1]; šeimininkas sėdėjo krėsle salės vidury, o mes visi kėdėse pasieniais, — mes giedojome, o jis dirigavo ir verkė. Kai tik mes užtraukėme: „To lygaus slėnio vidury, glūdžiojoj aukštumoj"... tenorai iškilo į padanges, šeimininkas tik tik nepradėjo raudoti, staiga atneša man sesers laišką. Skaitau: „Mielasis broleli, atvažiuok greičiau, mirštu." Girtumas bematant išgaravo, ir pėsčias iškiūtinau į Maskvą... Drabužėliai blogi, pinigų iš viso trys rubliai. Jei pasitaikydavo gurguolė, prisišliedavau, vos nesušalau. Šiaip taip prisikasiau, sesuo merdi. „Šit tau, sako, dukra! Globok ją, žiūrėk, kad ji dirbtų, kad plušėtų, garbingiau už darbą nieko pasaulyje nėra, jei rasi gerą žmogų, išleiski už jo. Še tau pini-

[1] Giesmes. *(Red.)*

gai, neeikvokite jų, tai mano uždirbti, gyvenkit iš darbo, dirbkite, o pinigų nieku būdu nelieskite, — aš juos sutaupiau jai kraičiui. Jei ištekės, atiduok vyrui, jei ne, — tegu laiko senatvei, juodai dienai." Ir toks griežtas buvo šis įsakymas, taip griežtai ji pažiūrėjo į mane savo mirštančiomis akimis, jog man ir dabar nugarą šiurpas krečia, ir ašaros srūva.

Čepurinas. Jūs turite išpildyti! Tai jau šventas dalykas. Tik aš esu girdėjęs, kad, be šitųjų, dar turi būti ir daugiau pinigų.

Korpielovas. Nebent kur penkiakapeikis būtų nusimetęs, o daugiau nėra.

Čepurinas. Juk jūsų sesutė buvo turtingo pono ekonomė...

Korpielovas. Na, spruk pro langą!

Čepurinas. Kodėl gi?

Korpielovas. Man jėgų trūksta išmesti tave, o tu vertas.

Čepurinas. Bet aš nesmerkdamas.

Korpielovas. Šit kaip buvo, stultissime[1]! Mano sesuo buvo gražuolė. Išleido ją už skurdaus, nelemto valdininko Sizakovo. Kamavosi su juo, kamavosi ji, maždaug po dvejų metų liko ji našlė, su dukterimi, be skatiko, nors eik ir elgetauk. Tuokart vienas ponas, senas pažįstamas, ir pakvietė ją pas save būti ekonome. Na, ir gyveno, galima sakyt, ramiai. Bet nemėgo ji šito gyvenimo. „Nuobodu, sako, darbo maža, — o be rūpesčio ir be vargo gyventi negera, dievą užmiršti. Gyvenau aš su vyru, sako, užsidirbau sau pinigų vilnoniam salopėliui ir pati pasisiuvau jį, tai ar patikėsi, koks jis man mielas buvo, o paskui, sako, kai gyvenau pas poną, ir labai gražiai rėdžiausi, bet vis nemiela, tik prieš žmones gėda." Vėliau, kai ponas suseno, apspito jį giminės, pradėjo šnairuoti į seserį; negalėjo ji šito pakęsti, išėjo, net ir savo daug paliko. Tas ponas dar ne kartą vėliau kvietė ją vėl pas save — nėjo; pinigų siuntė — neėmė.

Čepurinas. Dabar jums, vadinasi, tik žmogų reikia surasti.

Korpielovas. Čia ir yra uždavinys.

Čepurinas. O aš manau: nors ir rasite, bet nieko gera neišeis. Gaus jūsų jaunikis tuos pinigus, prisisiūdins sau kelnių ir liemenių, o Natalja Petrovna turės traukte traukti iš jo rankų kiekvieną kapeiką. Mėgėjų į pinigą daug, ir, be to, Natalja Petrovna gražumo tai jau graži.

---

[1] Kvailiausiasis. *(Red.)*

Korpielovas. Ką gi daryti? Patark!

Čepurinas. Norite, kad patarčiau!

Korpielovas. Noriu.

Čepurinas. Išleiskite Natalją Petrovną už manęs, tai ir pinigams atsiras vieta.

Korpielovas. Tu... asinus[1].

Čepurinas. Mes pereitume į beletažą ir įtaisytume ten dirbtuvę ir per visą namą viršum langų iškabą: „Mados ir papuošalai. Madam Čepurina." O apačioj viršum langų taip pat per visą namą iškabą: „Pirklio Čepurino kiniškų arbatžolių ir kitų kolonialinių prekių indoeuropietiška krautuvė."

Korpielovas. Ar tu kada nors žiūrėjai į save veidrodyje?

Čepurinas. Žiūrėjau — nieko ypatinga...

Korpielovas. Kaip nieko ypatinga? Bet juk tu baidyklė, baisiausias baidyklė. Tu man šiurkštybes kalbi, — už tai tave tik į teismą. Na, lenkis iki žemės!

Čepurinas. Kodėl gi?

Korpielovas. Kad aš Natašai nepasakyčiau.

Čepurinas. Ji teikiasi žinoti, aš jai net laišku tą parašiau

Korpielovas. O ką, skaudžiai ji tave?..

Čepurinas. Ką taip?

Korpielovas. Per fizionomiją ar skaudžiai?

Čepurinas. Visai atvirkščiai. Net labai mandagiai...

Korpielovas. Ką mandagiai?

Čepurinas. Davė suprasti.

Korpielovas. Argi?

Čepurinas. Negi aš kvailas, ar ką.

Įeina Gruncovas ir Eugenija

SEPTINTOJI SCENA

Korpielovas, Čepurinas, Gruncovas ir Eugenija

Eugenija *(į virtuvę)*. Malanja, kodėl gi tu virtuvą?.. Ar greitai bus?..

---

[1] Asilas. *(Red.)*

Malanja *(iš virtuvės)*. Tiktai užvirs, ir viskas. Visi jūs ten? Kiek indų paruošti?

Eugenija. Paruošk daugiau. *(Gruncovui)* Jūs gersite arbatos?

Gruncovas. Būtinai, ir prašau man kaip galima saldesnės, — dar ir juodos duonos papentį iš Malanjos išprašysiu.

Eugenija. Už ką jums tokios ypatingos malonės?

Gruncovas. Už saldainius.

Eugenija. Kurių nėra.

Gruncovas. Kurie bus.

Čepurinas. Kliūstelkit ir man puodelį. *(Išima iš piniginės grivinę)* Malonėkite paimti!

Eugenija. Nereikia jūsų grivinos, nepraturtėsi iš jos.

Čepurinas. Jūs nepraturtėsite, ir aš nenuskursiu, o kas kiek kaštuoja, turiu apmokėti. Kad būtų skaitytuvai, aš jums kaip ant pirštų išdėstyčiau. Arbatžolės jūsų geros, mano snukiui pusės zolotniko maža, — šit pusantros kapeikos; cukraus du gabaliukai, — du zolotnikai, — rafinadas dabar pabrangęs: perkant galvą — dvidešimt viena su puse kapeikos už svarą, o svarais — brangiau; malonėkite pridėti vandenį, toliau anglys, patarnavimas, indai, jūs nuo darbo atsitraukiate; atsiteista, — nereikalingo čia nieko nėra. Be visa to, mokytų žmonių išmintingos kalbos ir maloni kompanija. *(Sėdasi prie rašomojo stalo)*

Korpielovas guli sofoje su knyga rankose

Gruncovas *(sėsdamas prie vidurinio stalo)*. Apie ką mes galėtume pasiginčyti su jumis, panele, kol paduos arbatą?

Eugenija *(sėsdamasi kitapus stalo)*. Apie nieką ir niekuomet. Aš nė burnos nepraversiu.

Gruncovas. Šit aš tvirtinu, kad jūs mane rytoj pabučiuosite.

Eugenija. Ką jūs, iš proto išėjote? Iš kur jūs tai prasimanėte?

Gruncovas. Iš svaro saldainių!

Eugenija. Jūs praloštuosius pirmiau atiduokite!

Gruncovas. Iš svaro saldainių!

Eugenija. Džiūgaukite, džiūgaukite! Taip viskas ir liks jūsų vaizduotėje.

Gruncovas. Iš svaro saldainių!

Čepurinas. Įdomios lažybos.

Eugenija. Ką tu? Ar tik ir tu nenori eiti lažybų?

Čepurinas. Ne, aš pralaimėsiu, iš jūsų aš nedrįstu tikėtis.

Eugenija. Taip, žinau, iš ko tu tikiesi, tu juk Natašą įsimylėjęs.

Įeina Nataša ir sustoja tarpdury

Čepurinas. O iš jos tai juo labiau nelaukiu.

Eugenija. Kodėl gi juo labiau?

Čepurinas. Sakyti?

Eugenija. Sakyk.

Čepurinas. Todėl, kad ji turi meilužį.

Korpielovas. Čepurinai, tikrai gausi šiandieną mušti.

Eugenija. Tylėk, nešvankėli! Ką tu kalbi?

Nataša įeina

AŠTUNTOJI SCENA

Korpielovas, Čepurinas, Gruncovas, Eugenija ir Nataša

Nataša. Jis tiesą sako. Laba diena, ponai! *(Sėdasi prie stalo tarp Gruncovo ir Eugenijos)*

Eugenija. Bet kaipgi jis drįsta meilužiu vadinti?

Nataša. O kaipgi vadinti? Žinoma, meilužis. Kad greičiau arbatos, pavargau. O pinigų neparnešiau, dėduli; liepė palaukti.

Korpielovas. Nesisielok, pinigų surasime, atsargoje aš turiu seną draugą, Matviejų Potrochovą. Turtingas kaip Krezas, o svarbiausia, pats įsisiūlė: „Ateik, sako, kai reikės, mano piniginė tau visada atlapa." Reikia jį pagerbti, pasiskolinti iš jo! Bet šit tu mus žodeliu pritrenkei truputį.

Nataša. Kokiu žodeliu? Meilužis? Ką gi, dalykas labai paprastas. Jei mes būtume panelės kaip reikiant, tai apie mus garbingiau ir kalbėtų. Juk kaip išteka panelės? Ateina į namus piršlė, užsidaro su mamyte ir šnibždasi, paskui mamytė ir tėtukas užsidarę šnibždasi ir pagaliau visas kvartalas ima šnibždėtis. Visi šnibždasi, o panelė nieko nežino, sėdi salone ir skambina fortepijonu.

Čepurinas. Viskas lygiai taip.

Nataša. Paskui siunčia seneles sužinoti, kas per žmogus, tos visas panages išnagrinėja. Po to jaunikis pradeda važinėti į namus,

jį palaimina paveikslu, o panelei palieka tik vaikščioti apsikabinus su jaunikiu ir kas minutė bučiuotis. Ir juo daugiau žmonių žiūri į juos iš gatvės, juo geriau.

Čepurinas. Visa tai teisinga. Dar palangėse kaimynai pasidaro pastolius, suolų iš savo namų prisivelka ir skaičiuoja, kiek kartų pasibučiuota: „Šiandien, sako, tiek, o vakar tiek" ir pradeda dėl to ginčytis.

Nataša. O mes, Ženička, turime pačios jaunikius pasirinkti. O juk tam reikia susipažinti, dažniau matytis, nuoširdžiai kalbėtis. Tuo būdu ir prasidėjo kalbos, jog meilužis. Dėl to tik dėdulis kaltas.

Korpielovas. Jei ne kas kitas, tai, tur būt, aš. Reikia kam nors būti kaltam.

Nataša. Blogai prižiūrite mus, niekad nepabarate, kai tingime dirbti, — leidžiate iš namų išeiti, kur tik norime.

Čepurinas. Tai iš tikrųjų iš jūsų pusės apsileidimas, tas nesudaro jums garbės, juk jūs namuose esate vyresniojo vietoje.

Korpielovas. Taigi, tas ir yra, kad ne vyresnysis, bet tik vyresniojo vietoje. Aš ir pasaulyje gyvenu ne kaip žmogus, bet tik žmogaus vietoje. Ir tarnyboje visados būdavau kieno nors kito vietoje, pavyzdžiui, ėjau neetatinio jaunesniojo parapijinės mokyklos mokytojo padėjėjo pareigas. Ištarnavau ištisus tris mėnesius, išėjau į dimisiją ir atestatą esu dukart pametęs ir dabar gyvenu, turėdamas tik pareiškimo dėl dingusio dokumento nuorašą. Turiu prisipažinti jums, mano draugai ir artimieji, kad aš jau pradedu abejoti, ar aš pats nesu kokio nors dingusio žmogaus kopija.

Nataša. Šit per jūsų neapdairumą, dėduli, galėjo atsitikti nelaimė, bet, mano laimei, žmogus pasitaikė geras. Pamačiau aš jį pas pažįstamus, pas savuosius ir pamilau. Matyti, jau to negalima išvengti. Ar ne taip, mieloji Ženička? *(Bučiuoja ją)* Na, bet nedidelis čia būtų dalykas: būčiau dūsavusi iš tolo, o namie kai kada ir paverkšlenusi... Bet išėjo tai, ko aš ir nelaukiau: žiūriu, jog ir jis mane myli. Aš, iš atvirumo, stačiai: „Jei myli, tai vesk", sakau. O jis: „Labai prašau." Ir taip staiga, nesvyruodamas. Kaip sau norite, ponai, bet tai juk labai malonu. Jis gražus, jaunas žmogus, labai turtingas, dabita, o aš kas? Varginga mergaitė, daugiau nieko.

Eugenija. Bet juk galima mirti iš laimės.

Nataša. Na, aš nenumiriau. Kam mirti, jei priešaky toks gražus gyvenimas! Aš dabar kaip rojuje. Matydavausi su juo be-

veik kasdien, paskui jis į Saratovą savo reikalais išvažiavo. Bet, kai tik grįš, nuolankiai kviečiu į vestuves. *(Lenkiasi visiems)* Šit koks jis, mano gražuolis! *(Išima iš piniginės nuotrauką ir rodo Gruncovui, paskum Korpielovui ir Čepurinui)*

Čepurinas *(tik dirstelėjęs į nuotrauką)*. Pamanykit, kas per didybė! Pažįstame. Koprovas, Jegoras Nikolajevas. Jūs sakote, kad jis į Saratovą išvažiavęs, o jis ir dabar čia.

Nataša *(džiaugsmingai)*. Kaip? Nejaugi grįžo?

Čepurinas. Niekur ir nebuvo išvažiavęs.

Nataša. Liaukis juokavęs, Ivanai Fedulyčiau! Aš rimta mergina, ir dalykas čia rimtas.

Čepurinas. Kaip aš drįsčiau juokauti?! Tenubaudžia mane dievas.

Nataša. Bet kaipgi! Jis atsisveikino su manim, ir jo pažįstami kalba, kad jis išvažiavęs!

Čepurinas. Daugelis mano jo nesant Maskvoje, nes jis slapstosi. Bet vis dėlto jį sutikti galima, jis kasdien į Taganką pas vieną turtingą pirklį važinėja. Bet šit malonėkite pažiūrėti, ar tik ne jis važiuoja puskarietėje pro šalį.*(Rodo pro langą)* Sustojo, su kažkokiu ponu kalbasi.

Nataša *(pro langą)*. Jegorai Nikolajevičiau! Jegorai Nikolajevičiau! Palaukite!

Gruncovas *(dirstelėjęs pro langą)*. Domine, bet juk tai jis!

Korpielovas. Kas, būtent, jis?

Gruncovas. Tas frantas, kurį aš pas Muriną mačiau.

Nataša apsigobia skepetaitę ir nori eiti

Čepurinas. Nebėkite. Jūs sau gėdą darote. Iš to nieko gera nebus.

Eugenija. Ne tavo reikalas, nešvankėli!

Nataša. Kokia čia gėda? Aš ir į ugnį, ir į vandenį. *(Nori eiti)*

Čepurinas. Bet jis jūsų nenori matyti, užsismaukė apikaklę ir nudardėjo.

Nataša. Kaip? Nejaugi? *(Dirstelėjusi pro langą)* Vargšė aš, nelaiminga mergaitė!

ANTRASIS VEIKSMAS

Potrochovo namų kambarys. Daug dailių, patogių baldų, trejos durys: vienos gilumoje — į priimamąjį kambarį, kitos dvejos šonuose. Dešinėje pusėje, arčiau prie avanscenos, langas

PIRMOJI SCENA

Potrochovas miega, sėdėdamas krėsle. Priešais jį mažiukas stalelis. Poliksena stovi kambario vidury ir žiūri į vyrą su panieka ir pasigailėjimu. Koprovas įeina iš priimamojo kambario

Poliksena. Žoržai! Koks išblyškęs! Kas atsitiko?

Koprovas *(rodydamas į Potrochovą)*. Miega?

Poliksena. Palaiminto žmogaus miegu, kaip visuomet. Nors trimitais trimituok, neprabus.

Koprovas. Pinigai — šit... *(Rodydamas į gerklę)*

Poliksena. Oi, vargšelis!

Koprovas. Noriu iš to jūrų vėplio paprašyti. Greit pabus?

Poliksena. Nežinau. Šit jo favoritė eina su selteriu.

Koprovas. Eisiu į sodą, palauksiu, kol jis prasivaikščios, nes iš miegų jis piktas būva. *(Išeidamas)* Kaip jis miega, tikras ruonis! *(Išeina pro duris dešinėn)*

Poliksena eina paskui jį ir sustoja tarpduryje. Įeina Arša su dideliu puodeliu

ANTROJI SCENA

Potrochovas, Ariša, Poliksena (tarpduryje)

Ariša *(paliesdama Potrochovui rankovę).* Ponas, ponas!.. Matviejau Petrovičiau, kelkitės. *(Sypsodamasi)* Kas tai matė, kokia gėda!

Potrochovas *(murma pro miegus).* Kuri valanda, kuri valanda, kuri valanda?

Ariša. Devinta... greit devynios... padorūs žmonės jau po vakarienės. Iš tikrųjų, kas čia dabar? Ponia pyksta, laikas arbatą gerti.

Potrochovas *(pro miegus).* Selterio, selterio, selterio!

Ariša *(bruka jam į rankas puodelį).* Na, ir imkite, prašau! Neišmeskit! Jau antrą paduodu.

Potrochovas *(geria).* Fu, puiku! *(Vėl smunka į kėslą ir užmiega)*

Ariša. Nieko nepadarysi, kaip sau norite, reikia keltis.

Potrochovas *(pro miegus).* Tu manai?

Ariša. Taip, būtinai. Ką gi, iš tikrųjų tartum mažii

Potrochovas *(pramerkęs akis).* Ai tu, žvalakučiuke! Žvalakučiuke tu mano! *(Ima Arišą už smakro)* Taip, mažyte, žvalakučiuke! Sit tuojau aš tave už tai pabučiuosiu!

Poliksena. Puiku! Nuostabu! Bravo! Toliau! Jūs nors mano akyse pasidrovėtumėte.

Potrochovas apsimeta miegąs ir garsiai knarkia

Iki ko jūs nuėjote, iki ko jūs nuėjote. Dieve mano! Ariša, eik tuojau iš čia!

Ariša. Gerbiamoji ponia, aš ne tik kad... o visada net stengiuosi būti kaip galima toliau nuo visa to.

Poliksena. Išeikite, mano mieloji, sakoma jums! Už tą algą, kurią gaunate, iš jūsų reikalaujama tiktai klusnumo, o pono glamonės — tai jau nereikalingas daiktas, tai prabanga iš jūsų pusės.

Ariša *(Potrochovui, prikaišiodama).* Kaip jums ne gėda, gerbiamasis! Dėl jūsų mergaitė turi kęsti tokius žodžius. *(Išeina)*

Poliksena. Gana veidmainiauti. Ką jūs apgaudinėjate? Niekingasis! Kaip jūs pabūgote!

Potrochovas *(pramerkdamas akis).* Kas yra? Ko jums reikia iš manęs?

Poliksena. Ko man reikia? Labai maža: man reikia, kad jūs būtumėte nors truputį kilnesnis ir sąžiningesnis. Bučiuoti kambarines prie žmonos akių — tas taip žema...

Potrochovas. Jums kiekvienas menkniekis yra svarbus dalykas. Tai nuobodu. Kas čia ypatingo įvyko? Nesąmoningas mostas pro miegus ir mostas visai natūralus.

Poliksena. Natūralus? Sakykite, susimildami! Geras natūralumas!

Potrochovas. Taip, žinoma. Jūs negalite tvirtinti, jog aš norėjęs paglamonėti būtinai Arišą. Gal man pro miegus pasirodė, jog jūs šalia manęs.

Poliksena. Ai, ai! Jūs mane priversite apalpti. Įžeidimas, pašaipos...

Potrochovas. Aš nesuprantu, ko čia įsižeisti. Paprastas mostas, natūralus...

Poliksena. Nekalbėkite niekų! Aš ne kvailesnė už jus ir ne blogiau žinau, kas natūralu, kas ne. Tačiau, gal būt, jūs užsiimate gamtos mokslais ir pasirinkote savo studijoms atskirą sritį — kambarines, jūs turite gilintis į įvairias smulkmenas; tuo atveju aš su jumis nesiginčysiu. Puiku, puiku! Dabar aš žinau jūsų specialybę ir biauriuosi jumis. *(Kandžiai)* Gamtos tyrinėtojas! *(Išeina)*

TREČIOJI SCENA

Potrochovas, vėliau Koprovas

Potrochovas. Fu, kokia pasiutusi boba! *(Žiūri į laikrodį)* Koks aš... iki kol... na, ir atsitik taip... O pagaliau, ką ir beveikčiau daugiau! Ilgu... Kad kas nors užeitų... Kuri šiandien diena? A, penktadienis... Šiandien aš, regis, Korpielovą kviečiau. Na, ir labai čia man reikėjo. Kam tai? Pats nesuvokiu, ką darau ir ką kalbu *(numoja ranka)*, gyvenimo siūlą praradau... Ateis Korpielovas, su juo bus dar nuobodžiau. Nėra nieko įkyresnio už tuos skurdžius, dorlngus žmones... už tuos diogenus... O dar, ko gera, pinigų paprašys... Kad nors turėčiau su kuo piketą palošti. Mielai praloščiau penkiasdešimt rublių, kad tik laiką praleisčiau. *(Prieina prie lango)* Kas čia sode? Jegoras Koprovas? *(Mosuoja ranka ir atsitraukia)* Kaip sunku, kaip sunku!

Įeina Koprovas

Koprovas. Sveikas gyvas!

Potrochovas. Sveikas gyvas, Žoržai!

Koprovas *(įsižiūrėdamas į Potrochovą)*. Tau selterio reiktų.

Potrochovas. Dvi išgėriau. Bet ką čia, brolau... *(Sustodamas prieš Koprovą)* Maudulys! Ar patikėsi, koks maudulys!

Koprovas. Blogas virškinimas, daug miegi.

Potrochovas. Žinau.

Koprovas. Ypatingai po pietų tau netinka.

Potrochovas. Žinau, kad netinka. Nereikia nė aiškintis! Visa tai žinau. Bet svarbiausia mano maudulio priežastis ne ta. *(Koprovas žiūri klausiamai)* Ko tu žiūri?

Koprovas. Keista man...

Potrochovas. Nieko keista nėra. Čia, Žoržai, ne virškinimas, čia kas kita: mano būde šis tas...

Koprovas. Ką tu čia, tavo būdas neblogas...

Potrochovas. Apskritai paėmus, būdas mano geras, net labai geras. Bet yra, broleli, ir svarbių trūkumų: kartais velnias žino ką darau, kalbu kas nereikia, daug nereikalingo meluoju.

Koprovas. Negalima sakyti, kad labai...

Potrochovas. Kad labai meluočiau? Ne, labai, labai... meluoju be galo. Neprieštarauk, susimildamas. Matai, kaip aš sujaudintas.

Koprovas. Na, kaip nori, nesiginčysiu.

Potrochovas. Nėra jokio reikalo, niekas manęs neverčia, bet pliauškiu; ypač jei išgeriu stiklelį vyno, tik vieną stiklelį. Rodos, nesunkus dalykas, bet negaliu susivaldyti, ir gana... Nejuntu, kaip įsismaginu, ir meluoju it širmis ašvienis. *(Koprovas šypsosi)* Ko tu juokiesi? Bene čia kas linksma? Tu turi suprasti mano padėtį, juk aš, broleli, kenčiu. Koks sielvartas!

Koprovas. Koks čia tavo sielvartas! Šit mano kas kita!

Potrochovas *(beveik verkdamas)*. Atgaila, Žoržai.

Koprovas. Na, šitas tai ne. Bet dėl ko tu turėtum atgailauti — visai nesuprantu. Pasakei, pavyzdžiui, kad tavo avižų uždera penkioliktas grūdas, o iš tikrųjų tik antras...

Potrochovas. Na, tik ne antras. Tu jau per daug...

Koprovas. Na, atsiprašau! Du su puse. Koks čia nusikaltimas? Ko čia atgailauti?

Potrochovas. Jei tik tas tebūtų, bet iš tikrųjų daug blogiau. Štai užvakar buvau pas vieną seną draugą, išgėrėme gerokai šampano, ir ko tik aš ten nepriplepėjau! Šlykštu prisiminti!

Koprovas. Visi buvo išgėrę, kas buvo kalbėta, užmirš, — taip ir praeis.

Potrochovas. Buvo ten vienas, taip pat senas draugas, apie dvidešimt metų mes su juo nesimatėme; nususęs mokytojapalaikis, Korpielovas, apsivilkęs kažkokiu taukuotu apsiaustu.

Korpovas. Na, ir ką gi?

Potrochovas. Fizionomija panaši į tų, kur smuklėse gitara skambina. Jei būčiau jį sutikęs kitu metu ir kitoje vietoje, būčiau nusigrįžęs nuo jo, o rankos jokiu būdu nebūčiau padavęs. O čia ką aš jam prikalbėjau, ką aš prikalbėjau!

Koprovas. Yra ko čia krimstis!

Potrochovas. Be galo jau apmaudu: kas mane vertė taip žemintis prieš jį, kam reikėjo keikti save? Ką aš prikalbėjau! Kad jis doresnis už mus visus, kad mums gėda žiūrėt jam į akis, kad mes praturtėjome ne be žalos sąžinei. Kėliau už jį tostus: „Ponai, išgerkime už dorą žmogų!" Sakiau jam, kad, prireikus pinigų, kreiptųsi į mane, kaip į savo kišenę. Kviečiau jį į svečius, lenkiausi. Prašiau jį net gyventi pas save. Galvijas aš — daugiau nieko.

Koprovas. Nebijok, neis, pasidrovės. Aš jį pažįstu.

Potrochovas. Ir tąsyk jis atsisakinėjo, — bijąs mano žmonos, esąs laukinis žmogus; bet aš prikibau, kaip su peiliu prie gerklės, garbės žodį paėmiau.

Koprovas. O jei ateis, tai galima kuo mandagiausiai išprašyti.

Potrochovas. Taip, žinoma, galima. Tik vis kažkaip biauru širdyje. O šit dabar, pro miegus, kažkaip atėjo man į galvą pabučiuoti Arišą, o čia žmona...

Koprovas. A, tai šit kas! Va dėl ko maudulys!

Potrochovas. Ne tik tas, bet viskas drauge. Žinoma, visa tai niekai, bet kai susikaupia daug tų smulkmenų širdyje, tikrai dūsauji, lyg koks nusikaltėlis; lyg būtum sielą pražudęs. Bet šit, pakalbėjau draugiškai su tavimi, Žoržai, išliejau tau savo širdį, na ir lengviau pasidarė. *(Uždainuoja)* „Neišvažiuok"... Suprantama, aš ne su kiekvienu taip atviras. Ir ko čia man reikėtų krims-

tis?.. Padėtis mano puiki... Tavo teisybė; skrandis čia visa kuo kaltas. Juk aš dar palikimą gaunu, dėdė numirė.

Koprovas. Girdėjau.

Potrochovas. Aš esu vienintelis įpėdinis, testamento neliko... Visus jo dokumentus aš pats sutvarkiau ir užantspaudavau. Šit jau pora metų prie jo nieko ir nebuvo, be manęs ir senos senelės ūkvaizdės. Ji dabar pas mus gyvena.

Koprovas. O mergaitė, Nataša?

Potrochovas. Ekonomės duktė? Kokias gi ji teises turi? Jos gailėti nėra ko! Motina, gyvendama pas senelį, prisirinko pinigėlių; ir vėliau senelis siuntinėdavo, žinau aš. Ši mergaitė tikriausiai turi penkis šešis tūkstantukus.

Koprovas. Tu manai?

Potrochovas. Kaipgi kitaip! Visuomet taip būva.

Koprovas. Ji gyvena vargingai.

Potrochovas. Tikėk tu jomis! Paslėpta, kad kalbų nebūtų.

Koprovas. O aš nežinojau, kad ji turi pinigų.

Potrochovas. Na tai žinok.

Koprovas. Žavinga mergina, ji man labai patinka.

Potrochovas. Tas man nesvarbu. Tavo laimė... Taip, gražų glėbelį paimsiu, — vienų pinigų keturiasdešimt penki tūkstančiai.

Koprovas *(spaudžia jam ranką)*. Labai džiaugiuosi, mielasis drauge.

Potrochovas. Ko gi tu džiaugiesi?

Koprovas. Tu ir su manimi pasidalysi... man, brolau, vargas paskutinis... nors pasipiauk.

Potrochovas. Ne jau, baigta.

Koprovas. Nekalbėk taip griežtai! Mane šaltas prakaitas išpylė.

Potrochovas. Neduosiu. *(Uždainuoja)* „Neišvažiuok"...

Koprovas. Žiūrėk, gailėsiesi... Mano reikalas tikras, du rublius už rublį atiduosiu.

Potrochovas. Negalima tau duoti. Tu ir plytas mašina gaminai, taip pat sakei, reikalas tikras. Ir silkes gaudei Volgoje, ir teatrus provincijoje laikei, ir bulviniu krakmolu prekiavai, ir kažkokią galvanoplastiką liedinai, — vis tau reikalas tikras. O kas išėjo? Kur mūsų pinigai?

Koprovas. Padėk dabar, visas skolas išmokėsiu, tau pirmam.

Potrochovas. Nė vieno guldeno.

Koprovas. Tu mane skandini. Nors kilpą ant kaklo nerkis... Ši afera duos tris šimtus tūkstančių. Man jie reikalingi...

Potrochovas. Kam nereikalingi!

Koprovas. Tu žmogus išpruses, šių laikų, tu, aš manau, supranti, jog žmonėms su mūsų reikalavimais mažiau kaip tris šimtus tūkstančių turėti negalima. Tai būtiniausia suma; apskaičiuok pats. Kitaip — neįmanoma padoriai gyventi, o gyventi bet kaip aš nesutiksiu jokiu būdu... Tu pasigailėk manęs, aš noriu gyventi.

Potrochovas. Jei duosiu tau pinigų, tai tu pirmiausia naują puskarietę ir naują arklių porą įsigysi.

Koprovas. Įsigysiu: pirma, aš turiu puikų skonį, gerai išauklėtas, antra, tas yra būtina mano reikalui.

Potrochovas. Kokiam?

Koprovas. Tuo tarpu nesakysiu.

Potrochovas. Na, aš pagalvosiu.

Koprovas. Dėkoju tau!

Įeina Poliksena su knyga ir sėdasi į krėslą

KETVIRTOJI SCENA

Potrochovas, Koprovas, Poliksena

Potrochovas. Man pačiam dabar gyvi pinigai labai reikalingi. Noriu persikelti gyventi į Riazanės dvarą.

Poliksena. Aš jau sakiau, jog nevažiuosiu su jumis.

Potrochovas. Kaip sau norite. Įtaisysiu mašinas, visą ūkį tvarkysiu plačiu mastu, pats pradėsiu užsiiminėti agronomija. Aš juk iš mažens jaučiu aistrą agronomijai. Dėl to aš ir nuobodžiauju, kad čia neturiu kur pritaikyti savo rankų ir gabumų.

Poliksena. O kaip jūs manote? Juk padoriai moteriai su jumis gyventi jokiu būdu negalima.

Potrochovas. Aš jau tą girdėjau.

Poliksena. Maža to, kad girdėjote.

Potrochovas. Gal paliepsite man pačiam nusigalabinti, ką? Aš perskaičiau visus raštus, rusiškus ir svetimus, apie žemės ūkį, apie chemiją, susirašinėjau...

Poliksena. Neklausykite jo, Žoržai! Be „Vištininkystės vadovėlio", jis nieko neskaito, bet ir tas dar pusiau neišpiaustytas. Jis tik nori mane suerzinti. Eikite čia!

Koprovas prieina

Pažiūrėkite! *(Rodo knygoje)*

Koprovas *(skaito)*. „Visas jos gyvenimas buvo ištisa kančių grandinė"...

Poliksena. Čia apie mane pasakyta, Žoržai, apie mane: ir mano gyvenimas — ištisa kančių grandinė.

Potrochovas. O mano gyvenimas — ištisa nuobodulio grandinė. Einame, Žoržai, piketą paloštil

Poliksena *(Koprovui)*. Aš atsisėsiu šalia jūsų ir suteiksiu jums laimę.

Visi išeina pro šonines duris į kairę. Sakerdonas ir Korpielovas ateina iš priimamojo ir sustoja prie durų

PENKTOJI SCENA

Sakerdonas ir Korpielovas

Sakerdonas. Kaip apie jus pranešti? Iš jūsų išvaizdos sprendžiant, jūs esate palaimingasis.

Korpielovas. Klysti, drauguži, aš tik ieškau palaimos.

Sakerdonas. Na, savaime suprantama. Tik jos čia nerasite.

Korpielovas. Tai kurgi ieškoti palaimos? Būk draugas, pasakyk!

Sakerdonas. Ir pasakysiu, kodėl gi aš nesakyčiau! Pas pirklius ieškokite! Ten tai jau jūsų luomui tikrai žemiškas rojus.

Korpielovas. Na, tai ačiū, kad pasakei: taip ir žinosime. O dabar pranešk, eik!

Sakerdonas. Aš jau taip ir pranešiu.

Korpielovas. Kaip tik tau patinka. Tik nepamiršk: Korpielovas.

Sakerdonas. Jei jau priiminėja tokius, tai vis viena priims, kaip jūs besivadintumėt.

Korpielovas nori atsisėsti

Ką gi jūs čia?

Korpielovas. Pailsau, broleli, iš Sokolnikų pėsčias ėjau.

Sakerdonas. Bet atsiprašau! Tam yra priimamasis kambarys. Čia poniški namai, taip negalima. Čia neleidžiama visuose kambariuose... Prašau! *(Palydi Korpielovą į priimamąjį, paskui prieina prie šoninių durų ir ima už rankenos)*

Pro duris įeina Poliksena

ŠEŠTOJI SCENA

Poliksena, Sakerdonas, paskum Korpielovas

Poliksena. Ko tau reikia?

Sakerdonas. Gerbiamoji ponia, palaimingasis žmogus atėjo.

Poliksena. Koks „palaimingasis žmogus"?

Sakerdonas. Iš tų bastūnų.

Poliksena. Nesuprantu. Pakvieskl

Sakerdonas *(prie durų)*. Prašau! *(Išeina)*

Įeina Korpielovas

Poliksena. Kas jūs toks?

Korpielovas. *Homo sum*[1].

Poliksena. Aš jūsų žargono nesuprantu.

Korpielovas. Esmi žmogus; dievo žmogus, nepanašus į kitus mirtinguosius.

Poliksena. Taip, matau, jog nepanašus. Bet ko gi jums reikia?

Korpielovas. Į svečius atėjau.

Poliksena. Nelaukiau.

Korpielovas. Nesistebiu, todėl kad ne jūs mane kvietėt, o *stultus*[2].

Poliksena. Koks stultus?

Korpielovas. Buvęs mano collega, Matviejus Potrochovas

Poliksena. Tai mano vyras.

Korpielovas. Visiškai tikiu jumis, ponia.

Poliksena. Kodėl gi turėtumėt netikėti! Ką gi reiškia „stultus"?

---

[1] Esu žmogus. *(Red.)*

[2] Kvailys. *(Red.)*

Korpielovas. Kvailys. Taip mes jį garbingai vadindavome gimnazijoje.

Poliksena. Bet juk jis dabar jau ne gimnazijoje. Jis valstybės patarėjas. Jūs neužmirškite to.

Korpielovas. O, gal būt, jis, nepaisydamas laipsnių, paliko ištikimas pats sau.

Poliksena. Na, bet atsiprašau! Kalbėkitės su vyru, o aš taip kalbėtis nemoku. Matviejau Petrovičiau! Pas jus bičiulis atvyko...

Įeina Potrochovas

SEPTINTOJI SCENA

Korpielovas, Poliksena, Potrochovas, paskum Sakerdonas

Potrochovas. O, mielasis mano bičiuli, sveikas gyvas! *(Pro duris)* Chereso mums, maderos! *(Korpielovui)* Ar nenori romo?

Korpielovas. Man vis viena. Ką užkliudysi, tą ir duok.

Potrochovas. Chereso mums, chereso! Tik greičiau! Stiklinėles paduokite.

Poliksena *(Potrochovui)*. Nedarykite iš mūsų namų tavernos[1]. Be to, jums ir nesveika, pasisaugokite!

Potrochovas. Nereikalingi pamokslai, nereikalingi! Šit susipažinkite: vargingas, bet kilmingas mano bičiulis!

Poliksena. Kilmingas! Jūs kilmingas?

Korpielovas. Taip. Tik aš manau, kad ketvirtadalis mano kilmingumo jau iššalo.

Poliksena. Ką jūs sakote! Kokiu gi būdu?

Korpielovas. Man bekeliaujant žiemą pėsčiam tarp Biežecko, Kašino, Vesjegonsko ir kitų Rusijos imperijos miestų.

Sakerdonas atneša butelį ir dvi stiklinėles ir išeina

Potrochovas *(pripildamas sau ir Korpielovui)*. Išgerk gi, mielasis bičiuli!

Korpielovas geria

---

[1] Smuklė. *(Red.)*

Duokš, aš tau dar įkliukinsiu. Juk mėgsti, nėr ko slėptis. *(Įpila Korpielovui)*

Poliksena. O kur Žoržas?

Potrochovas. Jis išvažiavo.

Poliksena. O pinigų davėte?

Potrochovas. Daviau, kad jį kur velniai paimtų! Jam reikia tik suuosti, kur pinigų esama, o išprašyti jis jau išprašys. Jis net iš šventintos duonos pardavėjų sugeba pasiskolinti.

Poliksena. Tokiems žmonėms negalima nieko atsakyti, supraskite jūs.

Potrochovas. Argi? *(Įpildamas Korpielovui)* Gerk, vargingasis mano bičiuli! Prisiminkime studentavimo metus.

Korpielovas. O pats kodėl atsilieki?

Potrochovas. Aš pasivysiu. Oi, koks jis vargšas! Dieve mano, koks jis vargšas!

Korpielovas. Kiekvienas turi tai, kas jam paskirta, mielasis *stultus:* mes proto, tu pinigų. Pas mus žmonės ateina skolintis proto, pas tave pinigų. Sit ir aš taip pat atėjau pinigų.

Poliksena. Aš taip ir maniau.

Korpielovas. Ne, be juokų. Matai, aš butuką nuomoju už septynis su puse rublio mėnesiui, todėl kas pirma turiu sunkumų ir sielvartauju.

Potrochovas. Na, vėliau, vėliau pakalbėsime.

Korpielovas. Aš, brolau *stultus,* skolas visada moku, aš, būdavo, smuklėje liksiu tarnui skolingas rubliuką, bet, kai tik atsiras pinigų, ir tą rublį jam grąžinsiu ir dar rublį degtinei duosiu. Manimi galima tikėti, tu, susimildamas, nepamanyk...

Potrochovas. Ką čia kalbėti, *collega?* Dideli čia pinigai! Tu mane užgauni. *(Poliksenai)* O kaip jis dainuoja rusiškas liaudies dainas. Čia tai natūra! Nuostabu!

Poliksena. Jūs dainuojate? Įdomu.

Korpielovas. O jūs, ponia, mėgstate rusiškas dainas?

Poliksena. Aš mėgstu, kas gera.

Potrochovas. Nagi, mielas bičiuli! Bet tu atsistok, patrepsėk!

Korpielovas *(dainuoja, trepsėdamas).*

Ar einu mieste aš dykinėti...

Poliksena. Kas gi čia? Kas per balaganas? Dar ką prasimanys, atleiskite! *(Išeina)*

Korpielovas *(tęsia)*.

Ar einu aš Biežecke...

Potrochovas. Truputį palauk! Žiūrėki, mielas bičiuli: tu turi laisvo laiko, gali sau šokti, o aš turiu darbo. Tu man dovanok, aš truputį padirbėsiu. Prašau, šok, vyną aš tau paliksiu. *(Išeina)*

AŠTUNTOJI SCENA

Korpielovas, vėliau ūkvaizdė

Korpielovas. Ką gi tai reiškia? Išėjo. Na, ir meilūs šeimininkai! Galiu palaukti. Gal iš tikrųjų turi darbo. *(Prisipila vyno ir geria)*

Įeina ūkvaizdė

Ūkvaizdė *(prie durų)*. Vaje! Palaimingasis, ar galima su tavim pasikalbėti?

Korpielovas. Ar su manim? Galima, kalbėk, kiek tik nori!

Ūkvaizdė. Nusidėjėlė aš, didelė nusidėjėlė.

Korpielovas. O man kas darbo?

Ūkvaizdė. Kaip tai, kas darbo? Aš pas tave atgailoti atėjau, o tu sakai: kas darbo?

Korpielovas. Atgailoti? Kiek turi metų?

Ūkvaizdė. Septintą dešimtį įpusėjau.

Korpielovas. O nuodėmių daug?

Ūkvaizdė. Atvirai kalbant — kur kas daugiau, nei jūros smėlio.

Korpielovas. Ir visa tai tu man pasakosi?

Ūkvaizdė. Visa, visa, nieko nenuslėpsiu.

Korpielovas. Juk tu iki rytojaus kalbėsi, ypač, kai prisiminsi savo jaunystę.

Ūkvaizdė. Oi, prisiminsiu, prisiminsiu.

Korpielovas. Ne, ne, geriau eik, išpažink savo nuodėmes kam nors kitam.

Ūkvaizdė. Kam man kitam, kad tu čia, dvasios pavargėlis! Vis dėlto man daug lengviau būtų, palaimingasis žmogau.

Korpielovas. Och! Leisk atsikvėpti. Na, kalbėk!

Okvaizdė. Taip ir reikia, išmintingasis žmogau! Godi aš, gobši, labai pavydi, dėl kiekvieno menkniekio pavydi.

Korpielovas. Toliau?

Okvaizdė. Akys mano niekad nebūva sočios, niekad.

Korpielovas. Kas dar?

Okvaizdė. Visą gyvenimą rinkau, rinkau, — nieko nesurinkau; taupiau, taupiau, — nieko nesutaupiau.

Korpielovas. Labai gaila.

Okvaizdė. Bet ką čia sutaupysi, visokį šlamštą rankiodama: žvakigalius, vinutes, cukraus gabalėlius. Tik staiga įsinorėjau praturtėti, nelabasis sugundė, — susiviliojau svetimu geru. *(Verkia)* Kai rengėsi jis mirti...

Korpielovas. Kas tas jis?

Okvaizdė. Juk žinote kas, senasis ponas.

Korpielovas. Kaip gaila!

Okvaizdė. Gaila, tai gaila. Taigi, jis pašaukė mane ir sako: „Atiduok šitą dėžutę mergaitei."

Korpielovas. Kokiai mergaitei?

Okvaizdė. Žinai, kokiai. Ką tu čia, negi aš tau nepasakojau?

Korpielovas. Na, tiek to, kalbėk toliau!

Okvaizdė. Ėmiau tada ir nusidėjau aš, nuodėmingoji, suman'au ją nuslėpti. Godi aš, kiekvieno daikto pavydžiu kitiems; o dievulis ir nubaudė. Maniau, daiktai ten, auksas. Atplėšiau, žiūriu — tik raštai. Gal čia yra ir piniginiai raštai, bet jeigu vardiniai, tai už tai, sako, gali labai nuteisti. Vadinasi, man vis ne į naudą. *(Rodo ryšuliuką ir dėžutę).* Sit jie: ir raštai, ir dėžutė.

Korpielovas. Matau.

Okvaizdė. Tad atleisk man šią nuodėmę, atleisk?!

Korpielovas. Per daug tu įsinorėjai. Kaip aš atleisiu. To aš nemoku.

Okvaizdė. O tu savo sielai prisiimk! Jums, dvasios pavargėliams, kiekviena nuodėmė atleidžiama. Šit, še tau popieriai, še! Aš juk galiu greit numirti. Imk!

Korpielovas. Bet kam man jie?

Okvaizdė. Imk, imk! Jei pamatysi mergaitę, atiduok jai.

Korpielovas. Kokią mergaitę?

Okvaizdė. Nagi tą pačią. O jei nepamatysi, dėk kur nori! Tik paimk, o daugiau jau tavo reikalas, nors ėmęs ir numesk. Še, še!

Korpielovas *(ima raštus ir deda į kišenę)*. Na, duok! Tik atstok pagaliau!

Ukvaizdė. Šit dabar man ir lengviau. Tartum akmenį tu nuo mano sielos nuėmei. O dėžutės neatimk iš manęs. Tokia graži dėžutė. Susimildamas, neatimk.

Korpielovas. Kad tu prasmegtum su ta dėžute! Įgrisai tu man.

Ukvaizdė. Na, tai dėkui! Reiktų tau griviną duoti, bet ką jau tu čia imsi iš manęs! *(Lenkiasi ir išeina)*

Įeina Sakerdonas

DEVINTOJI SCENA

Korpielovas, Sakerdonas, vėliau Potrochovas

Sakerdonas. Ištiesk ranką! *(Ima Korpielovą už rankos ir iš viršaus įdeda į ją trirublinę)*

Korpielovas. *Quid agis, amicissime?* Ką darai, bičiuli?

Sakerdonas. Auka... kad už tėvus, ir už visą giminę...

Korpielovas. Už kokią giminę?

Sakerdonas. Aišku, ponai to nepasakė, bet tokia tvarka. Liepė paduoti pinigus, vadinasi — marš! Patys negali, jie užsiėmę.

Korpielovas. Kam man tris rublius atsiuntė? Ir kuo jis užsiėmęs?

Sakerdonas. Suprantama, ne malkas jam skaldyti, protinis darbas: granpasjė dėsto.

Korpielovas. Pats kortas dėsto, o draugui išmaldapalaikę siunčia! Aš duris išlaušiu, visus langus išdaužysiu.

Sakerdonas. Nerėkauk! Jei nori silpnaprotį vaidinti, tai eime į šeimyninę!

Korpielovas. Mesk jam šituos pinigus! Aš ne elgeta. *(Meta pinigus)* Tegu tik jis man pasirodo...

Potrochovas atidaro duris

Potrochovas. Koks čia triukšmas?

Korpielovas. A! Tavęs man ir reikia.

Potrochovas. Tu čia dar, mano mielasis? Eitum sau namo miegoti.

Korpielovas. Eisiu, eisiu... Ką tu čia sumanei, *stultissime?* Siųsti man išmaldapalaikę, vyti mane! Ar tu nežinai, kas aš? Juk aš Korpielovas: sąžiningas, taurus darbo žmogus, bet ne elgeta, ne juokdarys. Tu turėtum laikyti už garbę, kad senas draugas, darbo žmogus, nepasibiaurėjo tavimi, kvailu drimba. Tu turi už garbę laikyti, kad aš elgiausi su tavimi, kaip su lygiu sau pagal mokslą, kad aš paprašiau tavo paslaugos.

Potrochovas. Kas tokio, kas tokio?

Korpielovas. Taip, žinoma, už garbę... nes aš žmogus, *homo sapiens*[1], o tu veršis, neišdirbtas kailis, jukta.

Potrochovas. Tu apsvaigai, mielasis!

Korpielovas. Ne, tu apsvaigai iš kvailumo ir pinigų, kurie tau dovanai teko. Tu manai, kad kas beturtis, tas ir elgeta, manai, kad kiekvienam galima duoti išmaldos. Suklydai, mielasis... Žinok, kad aš... aš... aš ir nenoriu būti turtingas, man taip geriau. Tu šit turi pinigų, bet nesugebėjai išsaugoti taurumo, o aš šalau, grubau, badavau ir vis dėlto džentelmenas palyginti su tavimi. Ateik pas mane, tai ir priimsiu tave mandagiau, ir pavaišinsiu sąžiningiau savo uždirbta duona! O jei tau bus vargas, tai paskutiniu pasidalinsiu. Lik sveikas. *(Išeina)*

---

[1] Mąstantis žmogus. *(Red.)*

TREČIASIS VEIKSMAS

Pirmojo veiksmo dekoracija

PIRMOJI SCENA

Nataša stovi prie lango, užsidengusi akis skarele, Eugenija šalia jos, Korpielovas miega sofoje

Eugenija. Kaip tu kenti, vargšele! Nataša, Nataša, balandėle, neverk!

Nataša. Neguosk manęs, Ženička; mano sielvartas perdaug didelis. Leisk man išsiverkti; kai ašaros išsenka, dar blogiau.

Eugenija. Pradėkim dirbti.

Nataša. Taip, aš pradėsiu dirbti, aš daug... per dienas ir naktis dirbsiu. Dirbdama greičiau... užsimiršiu. Kad pajėgčiau bent dvi dienas iškęsti, paskui man bus lengviau... aš pažįstu save Bet šiandien man labai jau sunku.

Eugenija. Tik tu negalvok, Nataša, negalvok!

Nataša. Palik tu mane!.. Mieloji, man vienai geriau. *(Dirstelėjus pro langą)* Kas čia dabar? Ar nesivaidina man? Pažiūrėk!

Eugenija. Tai jis.

Nataša. Sustojo... sveikinasi. *(Linkčioja pro langą)* Su Malanja kalbasi... atsisveikina... nuvažiavo. Ar ne sapną matau? Ką ji ten? Ko ji neateina?

Įeina Malanja

ANTROJI SCENA

Korpielovas, Nataša, Eugenija, Malanja

Nataša *(Malanjai)*. Na ką, ką?

Malanja *(paslaptingai)*. Pravažiavo.

Nataša. Matėme, matėme. Ką sakė?

Malanja. „Tu, — sako, — vietinė?" — „Vietinė", — sakau. „Pažįsti Nataliją Petrovną?" — „Kaipgi, taip sakant, — tarnaujame pas jas." — „Sakyk", — sako... *(Apsidairo į šalis)*

Nataša. Nagi, na!

Malanja. „Sakyk, — sako, — po pusvalandžio užvažiuosiu."

Nataša. Dar ką?

Malanja. Gal dar būtų ką pasakęs, bet šitas žvairys šeimininkas priėjo; taip ir nuvažiavo.

Nataša. Ką tai reiškia? Kaip suprasti? Einam, einam, reikia atsidėjus pagalvoti.

Eugenija. Apie ką dabar galvoti?

Nataša. Ne, Ženička, reikia kiekvieną žodį iš panagių apgalvoti. Kai myli, tai ar sunku suklysti, susivilioti. *(Išeina)*

Malanja. Šit šeimininkas jau čia. Matyt, vėl pinigų.

Įeina Čepurinas

TREČIOJI SCENA

Korpielovas, Malanja, Čepurinas, vėliau Gruncovas

Malanja. Asafai Naumyčiau, Asafai Naumyčiau, pabusk! Šeimininkas atėjo.

Čepurinas. Nelieskl Aš palauksiu.

Malanja. Ko čia jam drybsoti. Jis antrą kartą atsigula. Asafai Naumyčiau, kelkis! Jis vakar puotavo geruose namuose. Nesvarbu, kad jis toks užmirštas, o su juo geri žmonės turi pažintį. Tur būt, lyžtelėjo kiek per daug, tai dabar ir nori atsimiegoti. Nieko nėra mielesnio, kaip toks miegas. Asafai Naumyčiau!

Korpielovas. A! Ką? Aglaja, pasigailėk!

Malanja. Šeimininkas...

Korpielovas. Seimininkas? Na, tai aš miegu, kietai įmigęs, — taip ir pasakyk jam.

Čepurinas. Maloněkite ilsėtis, aš palauksiu.

Įeina Gruncovas

Korpielovas. A, jis čia! Na, tai pasakyk jam, kad pinigų nėra, o aš numiriau. *(Užsimerkia)* Matai?

Malanja išeina

Čepurinas. Saugok, dievel Priversite verkti!

Gruncovas. Yra pinigai.

Korpielovas. Yra pinigai? Na, tai aš prisikėliau iš numirusių; neverk, Čepurinai.

Gruncovas *(išsiėmęs pinigus)*. Nereikalingą papuošalą su grandinėle palikau viešėti pas Muriną, ten jam patogiau bus. Priėmė laikrodį už dešimt rublių, bet davė tik aštuonis su puse, pusantro rublio atskaitė už saugojimą. Še tau, domine, septynis su puse.

Korpielovas. Imk, šių namų valdove!

Čepurinas. Atsiteista.

Gruncovas. Rublis liko ir kruta, neduodamas man ramybės. Svajojau pavaišinsiąs tave, domine, bigosu, o ir saldainių dar esu skolingas.

Įeina Eugenija

KETVIRTOJI SCENA

Korpielovas, Čepurinas, Gruncovas, Eugenija

Eugenija. Atnešėt saldainių?

Gruncovas. Bus saldainių. *(Rodydamas rublį)* Štai jis, matote? Dreba mano rankoje, laukia savo likimo.

Eugenija. Vargais negalais. Iš kur jums dievas jį davė?

Gruncovas. Laikrodį atidaviau mokytis žydų kalbos.

Korpielovas. Jaunuoli, juk tu svajojai apie bigosą. Man šis valgis būtų dabar labai naudingas: vakar apsigavau su cheresu. Oi, tas cheresas! Jis mano priešas: dar universitete du sykius už jį karcery sėdėjau, be to, ir atmintį visai atbukina.

Gruncovas *(tragiškai)*. Mano sieloje drama!

Korpielovas. Jaunuoli! Geriau įsivaizduok sau blizgančius Gurino rūmus, muzikos trenksmą; štai bėga tarnas, neša jonžolinės ropinėlę, bigosas garuoja.

Gruncovas. Manyje grumiasi du jausmai.

Eugenija. Kokie?

Gruncovas. Meilė ir bičiulystė.

Eugenija. Kaip jūs drįstate sakyti: meilė? Kas jums leido mylėti mane?

Gruncovas. Aš pats sau leidau. Bet kai žmoguje šėlsta aistros, jis turi į pagalbą šauktis išmintį. Išmintis šit ką sako: aš su jumis esu susilažinęs dar iš svaro saldainių, kad jūs mane šiandien pabučiuosite. O kadangi aš šias lažybas tikrai laimėsiu, tai su jumis bus atsiteista.

Eugenija. Kaip jūs drįstate? Oi, jėgų man trūksta! Koks įsitikinimas!

Gruncovas. Su jumis bus atsiteista.

Eugenija. Niekuomet, niekuomet!

Gruncovas. O tuo tarpu *(ima kibirą)* ar nenubėgti vandens arbatai.

Čepurinas. Ir iš manęs grivinėlę priimkite! *(Išsiima piniginę)*

Eugenija. Ne, ponai, dovanokite, mes dabar arbatos negersime, mes laukiame svečio. *(Korpielovui)* Dėduli, Nataša prašo jus, kad išeitumėt kur nors pusvalandžiui. Ji ir pati būtų jums pasakiusi, bet labai sujaudinta ir drovisi.

Korpielovas. Gerai, gerai, mes tučtuojau, beregint. Einame, jaunuoli, bigoso valgyti!

Eugenija išeina

Čepurinas *(Korpielovui)*. Dabar aš jus supratau.

Korpielovas. Na, kas gi aš, pasak tavęs?

Čepurinas. Pats menkiausias žmogus.

Korpielovas. Kodėl mane plūsti, geradary?

Čepurinas. Aš jus tariau mokytu žmogumi ir jaučiau jums visokeriopą pagarbą ir pagailą, o dabar matau, kad nei proto, nei mokslo jūs neturite, — vieni tauškalai, ir net žalingi jums ir žmonėms.

Korpielovas. O, tu vienakis ciklope!

Cepurinas. Jus veja iš namų, o jūs ir džiaugiatės. Ir kas jūs pagaliau? Seimos galva ar įnamis? Jei jums duoną duoda už juokdarystę, tai jūsų tokia ir vertė žmonių akyse.

Korpielovas. Pilte apipylei.

Cepurinas. Koks svečias atvažiuos? Ar pažįstate jį? Ar ne geriau būtų jį išvyti, negu pačiam bėgti iš namų?

Korpielovas. Mielasis tu, mano čuchonce, kaip aš galiu kištis į svetimus dalykus?

Cepurinas. Tai negi ji jums svetima? Bet jei ir svetimas mano akyse skęstų, aš vis dėlto, jį gelbėdamas, į vandenį šokčiau.

Korpielovas. O jeigu jis geresnis už mus abu?

Cepurinas. Tad sužinokite apie jį viską! Aš tai jį geral pažįstu. Visą Maskvą aplakstykite! Ir pramogauti nėr ko, tuojau reikia imtis darbo. Jei jis iš tikro geras žmogus, tai tegu važinėja, tik ne slapčia, o prie jūsų — tai daug padoriau. O jei jis nevertas, tai paimkite mietą.

Korpielovas. Aš — mietą? Tik tu pažvelk į mane!

Cepurinas. Savo kieme kiekvienas drąsus. O jei jūs jaučiatės toks silpnadvasis, tai tam yra šeimininkas namuose. Pašaukite mane, aš iš jo padarysiu šnicelį.

Korpielovas. Jaunuoli! Mane skriaudžia!

Gruncovas. Ne, jis teisingas. Jis skitas, bet teisingas.

Cepurinas. Ką po smukles lėbaujate, verčiau su manim eikite, aš jums visus kelius nurodysiu.

Gruncovas. Domine, eik! Aš į Sokolnikus nubėgsiu, man žadėjo gerai apmokamą vietą kažkur.

Visi išeina. Įeina Nataša ir Eugenija

PENKTOJI SCENA

Nataša, Eugenija, vėliau Malanja

Nataša. Išėjo?

Eugenija. Išėjo.

Nataša. Rodos, čia visur tvarka, visur švaru. Skurdu truputį, na, bet ką gi darysi, kaip pamatys, iš to ir tegu sprendžia.

Eugenija. Kibiras, virtuvas... truputį drovu.

Nataša. Ne, kam drovėtis? Tai kvaila. Švaru, tvarkinga, ko

dar reikia? Mes gyvename kaip galime, iš darbo, mums ir gyventi geriau negalima. Jis supras, jei turi proto. Na, iš kokių pinigų, iš kokių pajamų mes galime turėti gerą butą ir madingai puoštis? Keistą būtų iš mūsų reikalauti to. Skurdu, iš tikro, bet iš kur mes, Ženička, imsime to turto! Kas drįs iš mūsų reikalauti prabangos! Svaru, tvarkinga — ir gana. Tu nesidrovėk, neprarask savo vertės. Mūsų skurdas — mūsų pasididžiavimas! Mes juo turime didžiuotis. Mieloji Ženička, mudvi esame geros, puikios mergaitės: kad mes neturtingos, — mes nekaltos. Užmiršk šias sienas ir vaizduokis, kad mes karalaitės, gyvename rūmuose.

Malanja *(paslaptingai)*. Atvažiuoja, atvažiuoja.

Eugenija. Ak, meilute! Nataša!

Nataša. Na, tu išeik, iš pradžių aš su juo viena pakalbėsiu.

Eugenija išeina. Įeina Koprovas

ŠEŠTOJI SCENA

Nataša ir Koprovas

Nataša. Laba diena!

Koprovas *(apžvelgęs kambarį)*. Laba diena!

Nataša. Prašau sėsti.

Koprovas sėda

Seniai sugrįžote?

Koprovas. Ne, nelabai, beje, kada aš... *(Stengdamasis prisiminti)*

Nataša. Užmiršote? Iš viso, ar jūs buvote išvažiavęs kur nors?

Koprovas. Ne, nebuvau.

Nataša. Aišku, geriau prisipažinti. Tai jūs mane apgavote?

Koprovas. Apgavau. Daug žmonių aš per tą laiką esu apgavęs.

Nataša. Jūs mane apgavote... Tai ko gi jūs dabar atvažiavote pas mane, aš nesuprantu.

Koprovas. Pakaks komedijas vaidinti, Nataša.

Nataša *(atsistojusi)*. Dovanokite, aš jums negaliu leisti elgtis taip, kaip pirma. Jei kartą jūs mane apgavote, tai visa, kas lig šiol buvo, baigta. Ko gi jums reikia?

Koprovas. Nieko nereikia. Įsinorėjau pažiūrėti į jus, šlt ir viskas.

Nataša. Įsinorėjot pažiūrėti? Tai nesuprantama. Nežinau kaip jūs, bet, apskritai, visi padorūs žmonės paprastai drovisi žiūrėti į tuos, kuriuos jie apgaudinėja.

Koprovas. Geriau jūs būtumėt manęs nepriėmę, bet priekaištų ir pamokslų nenorėčiau klausytis.

Nataša. Bet tai keista!

Koprovas. Nieko keista nėra. Visą mėnesį aš slapsčiausi nuo žmonių, nuo artimųjų, nuo jūsų, na, ir nuo viso margojo pasaulio, buvau kaip kalėjime. Dabar išsprukau į laisvę ir negaliu atsidžiaugti, kad vėl visus matau. Visa taip natūralu ir paprasta.

Nataša. Kodėl gi jūs slapstėtės?

Koprovas. Turėjau daug skolų.

Nataša. O nuo manęs kodėl?

Koprovas. Kad jūs nesužinotumėt teisybės. Aiškinti jums, kaip aš suklydau, darydamas apskaičiavimus, kaip susipainiojo mano reikalai, kaip aš ligi ausų įlindau į skolas, — visa tai būtų ir nuobodu, ir vargiai suprantama jums. Jūs būtumėt tik pamatę, kad žmogus, kuris kalbėjo jums apie savo turtus ir žadėjo jums malonų gyvenimą, staiga įklimpo, jei ne šiandien, tai ryt jam viską aprašys ir jį patį pasodins už grotų: vadinasi, jis kaltas, jis apgavikas. Taip paprastai sprendžia pas mus. Tai ar ne geriau buvo ryžtis būti atskirtam nuo jūsų, o tuo metu tvarkyti savo reikalus, mokėti skolas. Taip aš ir pasielgiau; o jūs jau teiskite mane, kaip norite.

Nataša. Jūs visas skolas sumokėjote?

Koprovas. Ne, dar ne visas. Bet jau paliko tik menkniekiai, kurie manęs neslegia. Be to, aš esu numatęs pelningą biznį. Na, ką gi, jūs pykstate ant manęs, ar ne?

Nataša. Pykstu. Patys turite sutikti, jog negalima nepyktl, kai apgaudinėja. Aš ne angelas.

Koprovas. Ką gi, pykite, tik nenustokite mylėjusi!

Nataša. Mylėti? Mylėti galima ir negerbiant žmogaus, ir netikint juo... bet juk tokia meilė — įžeidimas.

Koprovas. Na, tai gailėkitės manęs!

Nataša. Aš vis dar negaliu įsitikinti, ar iš tikro jūs vertas pasigailėjimo.

Koprovas. Žinoma, vertas. Ką aš iškenčiau per šį mėnesį, aš negaliu be šiurpo prisiminti. Surasti pinigų, kai jie verkiant reikalingi, vadinasi, tiesiog pasmerkti save įvairiausioms pragaro kančioms. Jau nekalbu, kad procentų mokėjau po du rublius už rublį, aš turėjau drebėti, žemintis, verkti, beveik po kojomis kristi prieš pačias niekšiškiausias asmenybes.

Nataša. Taip, tas baisu.

Koprovas. Aš prievartavau save, žalojau savo dvasią, aš buvau pasirengęs bet ką daryti, kad tik gaučiau pinigų.

Nataša. Anksčiau jūs turėjote turto, turėjote pinigų?

Koprovas. Turėjau labai daug.

Nataša. Kodėl jūs įklimpote?

Koprovas. Todėl, kad įsinorėjau turėti daugiau.

Nataša. O kam jums daugiau?

Koprovas. Tam, kad daugiau — geriau.

Nataša. O paskui vėl daugiau, ir taip toliau, kurgi galas?

Koprovas. Galo nėra. Juk tobulybės taip pat nėra žemėje, bet vis dėlto kiekvienas smelkiasi į ją: protingas trokšta būti dar protingesnis, mokytas — dar mokytesnis, doras — dar doresnis, na, o turtingas trokšta būti dar turtingesnis.

Nataša. Kam reikalinga taip daug pinigų?

Koprovas. Kad būtų galima patenkinti visus poreikius. Nepatenkinti poreikiai teikia kentėjimus, o kas kenčia, to negalima vadinti laimingu. Pavyzdžiui: aš turiu mėlyną puskarietę ir širmus arklius, staiga man patiks žalia puskarietė ir juodi arkliai... Žinoma, aš nemirsiu, jei nenusipirksiu jų tučtuojau, bet vis dėlto tas suteiks man šiokią tokią kančią. Ir aš tik tada jausiuosi ramus ir laimingas, kai galėsiu įsigyti bet kada ir tokią puskarietę, kokia tik man patiks.

Nataša. Vadinasi, jums rodos, kad laimingas tik tas, kas labai turtingas? Aš su jumis nesutinku: galima būti laimingam ir su nedideliais, savo paties uždirbtais pinigais.

Koprovas. Prisipažinsiu, kad savo paties darbu uždirbta duona ypatingo žavumo neteikia. Arba aš to dalyko nepažįstu, arba iš prigimties neturiu palinkimo būti amatininku. Žinoma, žmogus gali iki kraštutinumo sumažinti savo poreikius, priprasti prie visokio skurdo, gali tenkintis viena duonos pluta; bet kam tada augs ananasai? Gyvulių poreikiai vienodi: vanduo, šienas, avižos

ir jokių drabužių, o žmonių — įvairūs, ir juo daugiau žmogus išpruses, juo įvairesni.

Nataša. Tokie išvedžiojimai nedorovingi.

Koprovas. Palaukite! Kai aš jums žadėjau užtikrintą visuomeninę padėtį, malonumus ir net prabangą, jūs neatsisakinėjote, jums neatrodė toks gyvenimas nedorovingas. Tad nesmerkite ir kitų. Dirbti gera, bet juk sunku.

Nataša. Taip, nelengva.

Koprovas. Aprūpintas gyvenimas malonesnis?

Nataša. Taip, bet tik todėl, kad mumyse maža...

Koprovas. Nesvarbu kodėl, bet iš tikrųjų malonu būti aprūpintam?

Nataša. Žinoma, malonu.

Koprovas. Na, ir užtenka. Jūsų nuomonę apie užsidirbamą duoną aš gerbiu, jos negalima negerbti, ir, susimildami, nespręskite apie mane iš mano žodžių; mano troškimai labai kuklūs. Maždaug po dviejų trijų dienų baigsis visi mano sielvartai ir rūpesčiai, aš turėsiu lygiai tiek, kiek man reikia, ir tuo pasitenkinsiu. Dabar, kad mano verslas pavyktų, man reikalinga labai nedidelė suma.

Nataša. Vėl skolintis?

Koprovas. O kaipgi kitaip? Gatvėje nerasi.

Nataša. Ir mokėti didžiulius procentus?

Koprovas. Žinoma, nepasigailės. Palūkanininkai — neminkštaširdžiai žmonės.

Nataša. Kam iš palūkanininkų skolintis?

Koprovas. Tai iš ko gi daugiau? Kas skolina pinigus, tas ir palūkanininkas. Mielai aš skolinčiausi, pavyzdžiui, iš jūsų, bet juk jūs pinigų neturite.

Nataša. Aš turiu pinigų.

Koprovas. Na, kokie čia pinigai! Šimtas, pusantro šimto rublių.

Nataša. Žymiai daugiau.

Koprovas. Net žymiai. Bet jei ir turite, tai jie jums pačiai reikalingi.

Nataša. Taip, šie pinigai apžadiniai.

Koprovas. Visokių pinigų būva, bet apžadinių aš nesu matęs. Parodykit, susimildama, kas tai per neregėtas daiktas.

Nataša. Gerai, prašau! *(Priėjusi prie durų)* Ženička, eik čia!

Įeina Eugenija

Štai mano sesuo Eugenija Lvovna. *(Išeina)*

SEPTINTOJI SCENA

Koprovas, Eugenija

Koprovas. Jūs mylite savo seserį?

Eugenija. Labai, labai, labiau už kitus.

Koprovas. Negali būti.

Eugenija. Kaip tai negali būti? Aš jums sakau — tikrai.

Koprovas. Bet ką reiškia: labiau už kitus? Vadinasi, jūs ją mylite labiau, negu visi kiti?

Eugenija. Taip.

Koprovas. Ar, kad jūs ją mylite labiau, negu ką nors kitą?

Eugenija. Irgi taip.

Koprovas. O aš manau, kad nei viena, nei kita.

Eugenija. Kodėl gi?

Koprovas. Pirmiausia, todėl, kad aš ją myliu labiau negu jūs.

Eugenija. Na, jau abejoju.

Koprovas. O antra, todėl, kad jūs pati mylite ką nors labiau už ją.

Eugenija. Tai negalimas dalykas.

Koprovas. Kiek jums metų?

Eugenija. Dvidešimt.

Koprovas. Na, nėra ko ir kalbėti. Koks jis: tamsiaplaukis ar šviesiaplaukis?

Eugenija. Oi, ką jūs, ką jūs!

Koprovas. Turtingas ponas, valdininkas, studentas?

Eugenija. Kaip jūs galite?..

Koprovas. Žinoma, studentas, tikrai studentas. Kuo vardu? Arkadijus, Valerijus, Viktoras?

Eugenija. Koks Viktoras? Jokio Viktoro nepažįstu.

Koprovas. Vadinas, paprasčiau: Karpas, Sidoras?

Eugenija. Tartum būtinai kiekviena mergina...

Koprovas. Taip, būtinai.

Eugenija. Su jumis kalbėtis jokiu būdu negalima.

Koprovas. Labai galima kalbėtis su manim, reikia tik būti atviresnei.

Įeina Nataša

AŠTUNTOJI SCENA

Koprovas, Eugenija, Nataša

Nataša *(paduodama pinigus)*. Štai kokie mano pinigai.

Koprovas. Geri pinigai, puikūs, bet kodėl gi jie apžadiniai?

Nataša. Jų negalima išleisti.

Koprovas. Kaip negalima? Jūs klystate. Kas jums sakė? Galima, galima.

Nataša. Aš neturiu teisės.

Koprovas. Bet juk tai nuostolis, tai neišmintinga: laikyti pinigus be jokios naudos. Norite, aš jums duosiu už juos dvidešimt procentų per metus?

Nataša. Negalima, aš negaliu jų skolinti už procentus.

Eugenija. Ji gali atiduoti juos dovanai.

Nataša. Oi, Ženička, tylėk, susimildama!

Koprovas. Kas čia jūsų per sekretai?

Eugenija. Jokių sekretų. Jūs ką tik sakėte, jog mylite Natašą.

Nataša. Ženička!

Koprovas. Taip, myliu.

Eugenija. Tad ji g li atiduoti jums šiuos pinigus.

Koprovas. Paaiškinkite, susimildamos, šią paslaptį.

Eugenija. Pasakyk, Nataša, tu pati, ko droviesi! Kitaip, aš pasakysiu.

Nataša. Ne, liaukis. Matote, tie pinigai mano mamytės.

Koprovas. Vadinasi, dabar jūsų.

Nataša. Tik su sąlyga: aš jų negaliu išleisti, o turiu atiduoti...

Eugenija. Sužadėtiniui. Šit jums ir viskas.

Nataša. Taip... Kartu su mano ranka.

Koprovas. Tik tokia sąlyga? *(Deda pinigus į kišenę)* Na, tai imkite iš manęs raštelį.

Nataša *(nustebusi)*. Kaip... raštelį?..

Koprovas. Taip, raštelį, nes ir sužadėtiniui kvaila duoti be raštelio: ar maža kas gali atsitikti.

Nataša. Bet, Jegorai Nikolajevičiau, kalbėkite aiškiau... Juk mano gyvenimas... visas mano gyvenimas pareina nuo to... Man reikia pagalvoti.

Koprovas. Galvoti nereikia, aš pinigų neatiduosiu.

Nataša. Aš norėčiau apie tokį dalyką kalbėti rimtai, man skaudu dėl jūsų pokštų.

Koprovas *(dirstelėjęs į laikrodį)*. Vėliau spėsime pakalbėti ir rimtai, laikas nuo mūsų nepabėgs.

Nataša. Bet prieš ryždamasi, aš norėčiau žinoti visa...

Koprovas. Ką taip visa? Na, šit tas visa: aš vėl turtingas, kaip pirmiau, jūsų laukia malonus gyvenimas, be triūso, su žmogumi, kuris jus myli. Na, ko reikia dar? Nataša, nestumk manęs į nusiminimą!

Eugenija. Širdele, Nataša, negalvok!

Nataša. Ir jau šitų... apgaulių nebus daugiau?..

Koprovas. Tu mane užgauni! Na, atsiimk geriau. *(Nori išimti iš kišenės pinigus)*

Nataša *(ima Koprovui už rankos)*. Nereikia. *(Pamąsčiusi)* Pasilik sau.

Koprovas *(bučiuodamas jai ranką)*. Ačiū, mano mieloji! Raštelį aš prisiųsiu, o rytoj užvažiuosiu, — mes pakalbėsime kaip reikiant. Oi, tiesa, užmiršau. Še tau iš kalno procentai. *Išima iš piniginės ir duoda šimtrublę)* Pinigų tau, aš manau, reikia. Na, sudie, iki rytojaus! *(Bučiuoja ranką)* Sudie, panele, pasveikinkite nuo manęs savo studentą.

Eugenija. Kokį studentą? Jokio studento čia nėra.

Koprovas išeina. Nataša jį palydi ir grįžta

Nataša *(sėsdamasi)*. Negaliu kvapo atgauti.

Eugenija. Ak, Nataša, kaip visa netikėtai!

Nataša. Palauk, man sukasi galva. Man rodosi, mes padarėme kažką ne taip...

Eugenija. Ak, Nataša, nejaugi čia laimė? Juk jau baigta.

Nataša. Kažin, ar baigta?..

Eugenija. Bet juk pinigai jau atiduoti, jis paėmė.

Nataša. Taip, paėmė... Ką aš manau!.. Nejaugi...

Eugenija. Šit apie ką dabar reikia galvoti: greičiau pasisiūdinti suknelę arba dvi, juo gražesnes.

Nataša. Taip, taip... reikia, būtinai reikia. Aš tuoj einu į miestą, nupirksiu ir sau, ir tau. Duok skrybėlę ir apsiaustą!

Eugenija. Ačiū, mieloji. *(Atneša skrybėlę ir apsiaustą)*

Nataša išeina. Įeina Malanja

DEVINTOJI SCENA

Eugenija ir Malanja

Malanja. Čia tai tikras ponas, iš visko matyti. Aš jam ir ranką pabučiavau.

Eugenija. Apie ką tu kalbi?

Malanja. Tai kur čia, tik pamanyk, susimildama, tris rublius... Kas aš? Aš ir algos tik pusantro rublio... Čia tai suprantu! Seniai jums taip reikėjo.

Eugenija. Niekaip negaliu tavęs suprasti.

Malanja. Ko čia nesuprasti? Prisijaukinote studentą; kas iš jo? O čia... Viena karieta ko verta!

Eugenija. Jis ves seserį.

Malanja. Žinau, kaip kaimynams sakyti! Nereik manęs mokyti!

Eugenija. Ne tik kaimynams, bet iš tikro ves.

Malanja. Gudrauk sau, sveika, gudravusi.

Eugenija. Na, užteks, pakalbėjai ir užteks!

Malanja. Jūs jau kam kitam dumkite akis, o man tai nėra reikalo.

Eugenija. Na, užteks, užteks!

Įeina Korpielovas ir Čepurinas. Malanja išeina

DEŠIMTOJI SCENA

Eugenija, Korpielovas, Čepurinas

Korpielovas. Išlydėjote svečią?

Eugenija. Išlydėjome, dėduli! Jūs bemaž neužtikote jo.

Korpielovas. Gaila. *(Garsiai)* Nataša! Kur Nataša?

Eugenija. Ji išėjo suknelių pirkti sau *(džiaugsmingai)* ir man.

Čepurinas. Sumanėte pasipuošti? Kodėl jūs taip džiaugiatės?

Eugenija. Turime pinigų, tai ir puošiamės. Ir džiaugtis yra dėl ko.

Korpielovas. Tu lengvatikė, nes tu moteriškos giminės, *feminini generis.*

Eugenija. Bet juk Jegoras Nikolajevičius veda.

Korpielovas. Girdi, Čepurinai? Jis veda, o joms džiaugsmas! Koks jums džiaugsmas, *virgines,* mergelės?

Eugenija. Dėduli, kas jums? Supraskite teisingai: juk Nataša išteka už jo. Tai jau nuspręsta, baigta.

Korpielovas. Čepurinai, suprask tu už mane! Aš tamsuolis, *obscurus sum.*

Čepurinas *(Eugenijai).* Vis dėlto vikriai jis spąstus spendžia.

Eugenija. Bet kodėl jūs netikite! Na, tai aš jums tuoj įrodysiu.

Čepurinas. Įrodysite? Labai malonu, mes paklausysime.

Eugenija. Ak, tai juokinga. Juk Nataša pati ilgai atsisakinėjo, aš net stebėjausi ja. Paskui, kai jis paaiškino visus savo reikalus, ji ir sutiko. Jis ir ranką jai bučiavo, dėkojo. Na, ir visa sutarė. Jis jau dabar tikras sužadėtinis, tikrų tikriausias sužadėtinis; jūs, ką pamatysite, visiems taip ir sakykite. Jau vestuvės tuoj, jis ir pinigus paėmė.

Korpielovas. Kokius pinigus?

Eugenija. Jos pinigus, kurie jai palikti, kuriuos sužadėtiniui...

Čepurinas *(Korpielovui).* Susilaukėte! Išsaugojot kraitį! Geriau būtumėt patys jį pragėrę. Dėl jūsų silpnumo tas būtų labiau dovanotina.

Korpielovas. Oi! Sit kaip jis! Na, tai aš tą mieląjį bičiulį... Aš jį! Aš jį!

Čepurinas. Per vėlai susipratot.

Korpielovas. Ne, išplėšiu, išplėšiu: kaip erelis užklupsiu...

Čepurinas. Nieko panašaus jūs nepadarysite.

Korpielovas. Tylėk, stačiokė! Tu manai, kad įveikti galima tik meškos jėga... Aš jį žodžio jėga, įtikinsiu jį, aš priversiu jį verkti.

Čepurinas. Nieko neišeis.

Korpielovas. Aš pats pravirksiu. Aš jam nupiešiu tą vaizdą, kaip mirdama sesuo pavedė man savo dukterį... Aš pašauksiu dievą į liudininkus... Ką? Maža jam to? Maža?.. Na, tai aš... aš pats mirsiu prieš jį... Aš numirsiu... numirsiu... ir tegu jis žiūri į mane, į mano negyvą veidą, į mano negyvas lūpas, kuriose taip ir liks sustingęs prakeikimas. *(Svyruoja)*

Čepurinas *(prilaikydamas Korpielovą)*. Oi, brolau, Asafai Naumyčiau!

Korpielovas *(atstumdamas Čepuriną)*. Atsitrauk, palik mane! Gal manai, kad man jėgų trūksta? *(Išsitiesdamas)* Tad žinok, kad kančia, nevilties suteikia jėgų. Aš liūtas dabar... liūtas... aš jį! *(Eina prie durų)*

Eugenija (paduodama skrybėlę). Paimkite, dėdule!

Korpielovas *(ištraukęs skrybėlę)*. Šalin, šalin! Pasitraukite! visi pasitraukite! Aš jį! Aš jį!.. *(Išbėga)*

Nataša. Na, gana, Ivanai Fedulyčiau! Jūs manote, jei peiksite ir juodinsite žmogų, tai aš liausiuosi jį mylėjusi ir pamilsiu jus. Cha cha cha! Čia netikusi politika. Jis blogas žmogus, visi jį peikia; na, peikite ir jūs, peikite! O aš dar labiau jį mylėsiu. Reikia juk, kad ir jį kas nors mylėtų. Šit, jūs — geras žmogus. Jūs vertas meilės, jūs norite kad pamilčiau jus, bet nemokėjote to užsitarnauti, ir aš jūsų... nekenčiu.

Cepurinas. Ar aš vertas jūsų meilės, ar ne, — tik man jos nereikia. O vis dėlto aš turiu širdį, svetimos ašaros man neteikia džiaugsmo.

Nataša. Jūs jų ir nematysite.

Cepurinas. Nepraeis nė minutės, kaip pamatysiu, ir dar kokias ašaras pamatysiu. Dievaži!

Nataša *(išsigandus)*. Šit kaip! *(Po trumpos vidinės kovos, apsimetusi rami)* Na, ką dar pasakysite?

Cepurinas. Geriau būtų, jei kas kitas, o ne aš, jums visa tai pasakytų. Dievas žino, ką atiduočiau.

Nataša. Susimildami, greičiau!

Cepurinas. Negi aš koks katorgininkas, kad niekada negaliu jums ką nors gero pasakyti. Ir dabar turiu kaip kuolu pritrenkti jus.

Nataša. Sakykite, Ivanai Fedulyčiau!

Cepurinas. Dabar Koprovas kokį pokštą krečia. Jis tartum pasiutėlis švaistosi.

Nataša. Na!

Cepurinas. Kad tik daugiau pinigų nutvertų. O pinigus švaisto tuščiai. Vienas kabinetas, sako, bemaž dešimt tūkstančių jam kaštuojąs. Miegamajame sieksninį veidrodį pastatė sidabro rėmuose, viskas mezginiais apkarstyta.

Nataša. Tiktai?

Cepurinas. Kaip tai tiktai? Negras priebuty stypso, baltymus vartalioja, tarytum akys iššokti nori. Ar tai pritinka?

Nataša. Jums pavydu?

Cepurinas. Pavydima ko nors pastovaus, rimto, o čia nėra ko pavydėti: vėjas vėju ir lieka. Rytą išvažiuoja egoistėje[1], — širmas eržilas, vežėjas — baisu pažiūrėti. Vėliau du juodžius į kažkokią pintinę pakinko, pats sėdasi valdyti ir negrą su savim pasi-

[1] Mažas vienavietis vežimėlis. *(Red.)*

sodina. O vakare puskarietėje arba karietoje sėdi įsigožęs, arkliai vėl kiti. Bet juk tai paikystė! Šalia kabineto įsirengė raižyto ąžuolo sienomis kontorą, liepė išdėlioti geltonu zomšu įrištas knygas. Ant sienų iškabinėtos sąskaitos rėmuose, lyg kokiame banke.

Nataša. Pasigailėkite manęs! Aš laukiu iš jūsų ko nors svarbaus, o jūs man kvailybes pasakojate.

Čepurinas. Bet, susimildama! Balansuoja, sąskaitose parodo milijonus, o iš tikrųjų nieko nėra. Sakykite, susimildama, išpūstų dokumentų visą krūvą prikrovė ir prie sąskaitinio staliuko prismaigstė; o ir žmonių tokių nėra, kuriems jie rašyti. Kažkoks svetimšalis, iš vokiečių kontoros pabėgęs, visas knygas jam taipsau iš galvos rašė angliškai, kad labiau žmonėms akis dumtų. Visa tai apgaulė, visa tik tam, kad pasirodytų...

Nataša. Kam pasirodytų?

Čepurinas. Ogi pirkliui iš Tagankos. Jį šiandien Koprovas pietų pasikvietė: prigirdys šampanu ir rodys jam visa tai. Jei pasiseks, Koprovas atsilygins skolas, o jei nepasiseks, — na, kabinkis kilpą ir lįsk į ją, daugiau nėra kur dėtis.

Nataša. Aš nesuprantu jūsų. Kam jam pirklys? Ko jis laukia iš pirklio?

Čepurinas. Taigi, matote, koks čia dalykas! Jis jau seniai pas tą pirklį važinėja, mat, tasai pirklys turi dukterėčią, našlaitę, piktą iš pažiūros, antakiai kokių trijų pirštų platumo, net išsigąsi, netikėtai pamatęs, ir visai apvali, kaip tumba.

Nataša. Na, na!

Čepurinas. Čia jo apskaičiavimai aiškūs: jei būtų duktė, tai taip aklai neatiduotų, pasiteirautų, kas per žmogus; o dabar dukterėčia, į kurią niekas nenori nė pažvelgti, vadinas, kad tik kaip nors atsikračius ir kapitalą atidavus. O šitoji našlaitė, šitoji vargšelė, be dvariukų, grynais pinigais turi tris šimtus tūkstančių, paliktų tam, kas įsidrąsins vesti tokią grožybę. Šiandien ir rankomis sukirs, jei pasiseks senuką nugirdyti ir apgauti.

Nataša *(nuleidusi galvą, silpnu balsu)*. Šitaip?.. Argi?.. Ar tai tiesa?

Čepurinas *(mušdamasis į krūtinę ir pakeldamas ranką į dangų)*. Stai! Prieš...

Nataša. Išeikite, palikite manęs!

Čepurinas išeina

Nataša *(išima Koprovo atvaizdą).* Kam jis man dabar? *(Susimąsto)* Tikrai, galima būtų nešioti jį, visą gyvenimą nešioti ir žiūrėti į jį; bet perdaug jau skaudu būtų. *(Deda atvaizdą ant stalo)* Lik sveikas, Jegorai Nikolajevičiau! Lik sveikas, balandėli! Ne mano tu, bet gaila man tavęs. O jei nepavyks tau, kas tada? Bet ne... pavyks... kodėl gi! O reikės pažiūrėti vestuvių. Į bažnyčią neisiu, netinka, galima prie bažnyčios palaukti jų... kam čia į bažnyčią!.. Ten, aišku, kas... Giesmininkai gieda... Suveda juos, jis jai paduoda ranką, apmautą balta pirštine... vainikai ant galvų... šit viskas ir baigta. Visi bučiuojasi, visi tapo giminės, svetimų nėra... Svetima tik aš... tik aš čia viena... Ekipažai.. ekipažai sujuda, šilkiniai nėriniai, vis šilkiniai nėriniai... važiuoja. Nuvažiavo, nuvažiavo! Ar nebėgti man, ar nepulti po karietos ratais? *(Dirstelėjusi į atvaizdą)* Lik sveikas, Jegorai Nikolajevičiau, lik! Gyvenki su jauna žmona! Sutarkite ir mylėkitės!.. Gyva aš, ar ne, — tau vis tiek. Gal kai nebus manęs gyvos, tau lengviau bus. *(Žiūrėdama į atvaizdą)* Nenuorama tu mano, gerasis tu mano, nebesusitiksime tada, nenusmelks tau širdies. O gal tau niekis? Sutikęs mane, nenusilenksi, į žmoną nusigręši, tartum pasikalbėti su ja norėdamas. „Ką, girdi, mieloji, ar nepavažiuotume kur toliau?“ Ir vežėjui mirktelsi, kad tave juodžiai nunešty iš mano akių... O, mano mirtie! *(Drasko atvaizdą)* Neįstengsiu jūsų išskirti... bet aš ne tokia ir esu. Lengviau pačiai numirti... Kentėti sielvartą, kentėti sielvartą, kol nusibūsi! Kaip tamsu, kaip nuobodu šitoje lūšnelėje. Kur dingti? Kur man dingti su savo sielvartu! *(Išeina į miegamąjį)*

Įeina Korpielovas

PENKTOJI SCENA

Korpielovas vienas

Korpielovas. Aš grąžinsiu, aš grąžinsiu šituos pinigus Va nubėgsiu rytoj į senų daiktų turgų ir parduosiu paltpalaikį,

na, ir padėsiu Natašai į komodą, į patuštėjusią vietą kokius pusantro rubliuko. Aš po grivinėlę sunešiu, rytais prie bažnyčių atsistosiu su elgetomis. Ar aš ne panašus į elgetą? Duos man išmaldą... Kuo aš ne elgeta?

Drebančios rankos, suvytę veidai,
Gęstančios akys, juodi paakiai...

Įeina Malanja

ŠEŠTOJI SCENA

Korpielovas, Malanja

Malanja. Asafai Naumyčiau, gal reikalingi tau raštai, tai sakyk!

Korpielovas. Nieko man nereikia. Kokie raštai?

Malanja. Ogi vakar tu girtutėlis parėjai, tai iš palto išmetei.

Korpielovas. Melagingai liudiji.

Malanja. Kalbėk su tavimi! Numetei paltą, jie ir iškrito, aš krosnį norėjau prakurti, bet, manau sau, gal, girdi, reikalingi.

Korpielovas. Palauk, moteriške! Prisimenu... senė išpažino man savo nuodėmes...

Malanja. Na, jau ir nušnekėjai.

Korpielovas. Taip, taip... ir raštus atidavė... Duok čia!

Malanja. Neliesk, geriau pas mane tegu palieka. Tikrai, kitąsyk ieškai, ieškai prakurų...

Korpielovas. Oi, Aglaja, neprieštarauk!

Malanja. Matyt, pagailo? Na, še, žinokis. Nedidelis turtas. *(Atiduoda raštus ir išeina)*

SEPTINTOJI SCENA

Korpielovas, vėliau Eugenija ir Malanja

Korpielovas *(atvynioja popierių, išima neužlipdytą paketą. Skaito užrašą).* „Šis paketas ir visa, kas jame yra, priklauso gubernijos sekretoriaus dukteriai, Natalijai Petrovnai Sizakovai." Radinys, pirmą kartą gyvenime radinys! *(Išima iš paketo vieną*

laišką, skaito jį, rankos dreba, šluostosi ašaras. Deda laišką ir paketą ant spręstuvų) Štai jis, štai kraitis! Nataša, Natašal *(Įeina Eugenija)*

Eugenija. Cit... tyliau! Ką jūs, ką jūs! Numarinti ją norite?

Korpielovas. Kaip? Argi?.. Nataša, mano Natašal..

Eugenija. Bet, tyliau, sakau jums! Leiskite jai nurimti. Ji visai pritrenkta, ji miršta.

Korpielovas. Argi jai pasakė?

Eugenija. Šeimininkas viską papasakojo.

Korpielovas. Ne, ne viskas dar.

Eugenija. Na, užteks jai ir to.

Korpielovas. Ką gi ji? Verkia?

Eugenija. Ne, guli balta suknele, sustingusi, kaip negyva, ir kliedėdama vis kažin kokias vestuves mini.

Korpielovas. Balta suknele?

Eugenija. Taip, apsivilko.

Korpielovas. Rodos, kad ji tave šaukia... Eik, eik pas ją!

Eugenija nueina į miegamąjį, Korpielovas prieina prie durų ir klausosi. Eugenija grįžta

Korpielovas. Na, ką, ką?

Eugenija. Liepė atsiųsti pas ją Ivaną Fedulyčių ir Malanją.

Korpielovas. Kam?

Eugenija. Nežinau.

Korpielovas. Tai pašauk juos greičiau!

Eugenija *(prie durų)*. Ivanai Fedulyčiau! Jus Nataša šaukia. Malanja, eik ir tu!

Čepurinas ir Malanja pereina į Natašos kambarį. Malanja tuoj grįžta

Malanja *(tarpduryje)*. Gerai! Aš bematant, argi čia toli, žemai krautuvėlė.

Korpielovas. Kur tu?

Malanja. Ne tavo reikalas! Ne tu mums dabar galvoje. *(Išeina)*

Eugenija. Tur būt, arbatos įsinorėjo.

Korpielovas. Matyt, jai lengviau.

Eugenija. Nežinau. Atsikėlė, sėdi. Bet tik balta suknelė mane baugina. Kam ji dabar?

Korpielovas. Ką gi reiškia balta suknelė?

Eugenija. Turi ji baltą muslininę suknelę. Niekad ji jos nenešioja; bet jei kokia liga plinta Maskvoje, tai ji išsiima ją ir laido. Jei, sako, numirsiu, tai pašarvokite mane balta suknele. Mes nors neturtingos mergaitės, vis dėlto reikia, kad būtų padoru, kad kiekvienas, įėjęs į bažnyčią, matytų, jog laidojama mergaitė. O pati laido ir visus kaspinėlius, visus apsiuvus papučia, kad būtų prašmatniau. Suknelės klostes išlygina ir sako: „Tu, žiūrėk, tada ant manęs taip pat klostes išlygink."

Korpielovas. Aš noriu jai linksmą žinią pasakyti, bet bijau: džiaugsmas gali ir atgaivinti, ir pritrenkti ją.

Įeina Malanja ir užtiesia stalą

Eugenija. Ką tu darai?

Malanja. Įsakė, tai ir darau. *(Atneša iš pradžių ant padėklo duoną ir užkandį, paskui vyną ir taureles. Korpielovui)* Sit pavaišins tave, tu, žinoma, neatsisakysi. *(Prie miegamojo durų)* Paruošta, o šventiko aš tuoj nueisiu. *(Išeina)*

Įeina Gruncovas

AŠTUNTOJI SCENA

Korpielovas, Eugenija, Gruncovas, paskui Nataša ir Čepurinas

Gruncovas. Kas čia pas jus?

Korpielovas. Nežinau, jaunuoli. Kažkas panašu į laidotuves.

Įeina Nataša, ji vos laikosi ant kojų, ją prilaiko už rankos Čepurinas

Nataša *(atsiklaupdama)*. Dėduli, palaiminkite mus darbo žmonių gyvenimui.

Korpielovas. Ne, ne, ne aš, ne šitos rankos turi laiminti tave, mano vaikeli! *(Pakelia Natašą)* Še tau palaiminimo vietoje! Radinys, aukso radinys. *(Paima nuo spręstuvų laišką ir atiduoda Natašai)* Perskaityk, ką rašė tavo motina vienam turtingam ponui!

Natalja *(skaito)*. „Dėkoju jums už užuojautą, bet jūs mane užgaunate, siųsdami man pinigus. Siunčiu juos jums atgal. Kol aš gyva, aš nepriimsiu iš jūsų pinigų. Mano dukteriai liks nedaug, bet jai daug ir nereikia. Ji įpratusi gyventi darbu ir turi gyventi darbu, jei nori įvykdyti mirštančios motinos šventą įsakymą. Aš mirštu, jūs mane pergyvensite, prašau gerbti mano valią, nepadėkite Natašai, tegul ji dovanotų pinigų nepažįsta. Nebent (atleiskite man, — motinos silpnos) jei jūs sužinotumėte, jog ji savo sąžiningame darbo žmogaus gyvenime maža temato džiaugsmo, nemato šviesių dienų, tada atsiųskite jai truputį naujiems drabužiams, saldžiam kąsneliui, pigioms pramogoms. Atsiųskite jau patylom ir parašykite, jog tai motina siunčia jai kartu su palaiminimu iš kapo." *(Apglėbdama Korpielovą)* Dėkui jums, dėkui jums. Aš maniau, jog neištversiu sielvarto. Bet šit girdžiu motinos žodžius, ir mano sieloje džiaugsmas ir laimė. Štai aš ir turtinga.

Korpielovas. Va ir pinigėlių yra, tik nedaug, kiek testamentu palikta — šimtrublė. *(Duoda paketą Natašai)*

Natalja. Atiduokite Ivanui Fedulyčiui. *(Skaito vieną sau laišką ir verkia)*

Čepurinas. Kas tik yra, viskas mūsų abiejų.

Korpielovas. Te, brolau! *(Atiduoda paketą)*

Čepurinas. Nuolankiai dėkoju. Nedideli pinigai, bet vis dėlto juodai dienai gali praversti. Tad mes juos ir saugosime. *(Pastebėjęs Natašą verkiant, ima iš jos laišką)* Neskaitykite, nesivarginkite! Visam kam ateis laikas. Malonėkite sėsti, nusiraminti.

Gruncovas. Sveikinu, Ivanai Fedulyčiau!

Čepurinas. Palaukite su sveikinimais, kai šventikas palaimins, tada jau viskas bus kaip reikiant.

Gruncovas. Bet aš tave sveikinu pinigus gavus: tu juos jau į kišenę įsidėjai. Aš pats irgi praturtėjau. *(Išsiimdamas pinigus ir rodydamas)* Kaip gyvas, šitiek pinigų dar nesu matęs.

Korpielovas. Parsisamdei?

Gruncovas. Parsisamdžiau už berną.

Korpielovas. Ar toli?

Gruncovas. Į Ufą. Rankpinigius paėmiau, ryt reikia važiuoti

Jevgenija *(pribėgdama)*. Ką jūs sakote? Ryt važiuoti?

Gruncovas. Taip, panele, į Ufą. Atėjau atsisveikinti su mielaisiais bičiuliais.

Eugenija *(išsigandusi)*. Bet kaipgi tai galima? Ką jūs darote?

Gruncovas. O ką, panele, nebebus su kuo ginčytis?

Eugenija. Ne, ne, kokie čia ginčai? Bene aš rimtai!

Gruncovas. Aš jums skolingas, tai atsilyginsiu.

Eugenija Kokia skola, ką jūs?

Gruncovas O saldainių du svarus... Pirmas lažybas pralaimėjau, ir antras..

Eugenija. O antras laimėjote.

Gruncovas. Kaip laimėjau?

Eugenija. Ogi šit kaip. *(Bučiuoja jį)* Na, ir baigta.

Gruncovas. O-o, panele! *Optime!*[1]

Eugenija. Tik taip netinka... taip nedaroma. Tegu jus dievai! *(Verkia)* Na, į ką tai panašu, sakykite, susimildami... rytoj... štai rytoj... *(Ima Gruncovą už rankos)* Aš jūsų neleisiu.

Gruncovas. Tai šit kaip, panele! Aš važiuoju į Ufą, ten man pažadėjo vietą gimnazijoje. Jei gerai įsitaisysiu, tai atvažiuosiu į Maskvą atkalėdžiams, o iš Maskvos atgal, gal būt, jau drauge važiuosime. Eisime lažybų?

Eugenija. Dabar jau nesiginčysiu.

Korpielovas. Jaunuoli! Tu Krezas dabar, — vadinasi, ūžiame.

Gruncovas. Būtiniausiai! Man kad tik truputis kelionei liktų. Atnešiau penkis svarus saldainių ir tris butelius šampano, viskas pas Malanją.

Cepurinas. Viskas labai laiku. Mes tuoj išreikalausime. *(Korpielovui)* Tik leiskite paklausti... aišku savaime, ataskaitos aš negaliu reikalauti; o vis dėlto įdomu, kaip su tais pinigais?

Korpielovas *(rodydamas į Natašą)*. Tylėk, tylėk, ką tu!

Nataša. Nebijokite, kalbėkite, aš jau dabar rami.

Korpielovas. Juk koks kvailas žmogus! Sukčiavo, sukčiavo, bet galų taip ir nemokėjo paslėpti. Pakvietė pirklį pietų, bet čia ir nekviestų svečių atsirado. Dokumentėlius kažkokius buvo suklastojęs, na, ir užklupo. Jei jau pakliuvai, tai ir kentėk. O jis, kvailys, ką sumanė: nubėgo į kabinetą, užsirakino duris ir — pykšt iš revolverio. Čia žiūri, ten žiūri, — jokių pinigų, tik vienas raštelis ant sąskaitų staliuko paliktas: „Be pinigų, girdi, man nėr ko

[1] Puikiai. *(Red.)*

gyventi pasaulyje." Koks kvailas! Negi gyvenimas mielas tik dėl pinigų, negi džiaugsmą teikia tik pinigai? Jei paukštelis gieda, kuo jis džiaugiasi, ar pinigais? Ne, jis tuo džiaugiasi, kad gyvena. Pats gyvenimas džiaugsmas, kiekvienas gyvenimas, — ir skurdus, ir kartus, — lygiai yra džiaugsmingas. Sušalai, bet susišildei, — štai ir džiaugsmas. Alkanas, bet pavalgydino, — štai ir džiaugsmas. Štai aš dabar vargingą dukterėčią išleidžiu už vyro, vargingose vestuvėse puotausiu, — argi tai ne džiaugsmas? Paskui eisiu bastytis po margą pasaulį, iš miesto į miestą, šaltyje, dūminėse pirkiose nakvoti... *(Dainuoja ir šoka)*

— Ar einu mieste aš dykinėti,
Ar einu aš Biežecke,
Ar nupirksiu pirkinėlį sau...

Čepurinas *(pripylęs taureles)*. Prašome.
Korpielovas. Išgersime! Jaunuoli, eikš!

Gruncovas prisiartina

Palaukite! Čepurinai, stok su mumis į eilę!

Čepurinas prieina

Štai taip! *(Dainuoja)*

— Gaudeamus igitur,
Juvenes dum sumus![1]

1874 m.

[1] Senovinė studentų daina:
„Laimingi būsim visada,
Kol esame jauni..." *(Red.)*